

III. KONIUNKTURA W ROLNICTWIE

1. Omówienie wyników badania

1. W drugim kwartale 2016 r. koniunktura w polskim rolnictwie poprawiła się, jednak poprawa jest nieznaczna. Wartość wskaźnika koniunktury IRG SGH (IRGAGR) wzrosła o 1,2 punktu, z poziomu -15,2 pkt. do 14,0 pkt. Wciąż utrzymuje się poniżej średniej z lat 1999-2015, która wynosi -11,4 pkt. Wzrost wartości wskaźnika koniunktury wynika ze zwiększenia się wartości wskaźnika wyrównanych przychodów pieniężnych, jednej z dwóch składowych IRGAGR, o 3,0 punkty, z poziomu -21,2 pkt. do -19,2 pkt. Z kolei wartość wskaźnika zaufania, drugiej składowej ogólnego wskaźnika koniunktury, obniżyła się o 0,5 pkt. Pogorszenie się nastrojów rolników – wobec poprawy zanotowanej przed trzema miesiącami – jest niespodziewane. Zazwyczaj wiosną sytuacja gospodarstw rolnych ulega wyraźnemu polepszeniu; ich wyniki finansowe poprawiają się, co wpływa zarazem na poprawę nastrojów. Tymczasem utrzymujące się od wielu miesięcy niskie ceny produktów rolnych powodują, że pomimo sezonowego wzrostu wolumenu produkcji jej rentowność jest niska. Wprawdzie wartość salda odpowiedzi na pytanie o wielkość przychodów pieniężnych i wartość wskaźnika przychodów wyrównanych wzrosły, ale pozostają ujemne, co oznacza, że gospodarstw rolnych, które zanotowały wzrost utargu, jest mniej niż tych, których wartość sprzedaży zmniejszyła się. Sytuacja finansowa rolników jest więc gorsza od przewidywanej i podminowuje ich nastroje. Wartości wskaźnika ogólnego jak i wskaźników cząstkowych są niższe niż rok temu (o odpowiednio: 15,5, 3,3 i 4,0 pkt.). Znaczy to, że umacnia się – wbrew prognozom sprzed kwartału – negatywny wpływ czynników kształtujących średniookresowe tendencje rozwojowe w rolnictwie. Krótko mówiąc, choć sytuacja gospodarcza polskiego rolnictwa poprawiła się, za sprawą czynników sezonowych, obserwowana od 2 lat dekonunktura na rynkach rolnych postępuje.

2. Sezonową poprawę koniunktury odnotowano w większości badanych grup gospodarstw rolnych. Największe wzrosty wskaźnika koniunktury zarejestrowano w gospodarstwach najmniejszych, o powierzchni do 7 ha (o 3,1 pkt.), położonych w makroregionie zachodnim (o 13,8 pkt.), zajmujących się rozmnażaniem roślin (o 32,4 pkt.), prowadzonych przez rolników w wieku 31-45 lat (o 4,6 pkt.) i z wykształceniem wyższym (o 3,5 pkt.). Pogorszenie koniunktury zaobserwowano w gospodarstwach o powierzchni 7-15 ha, położonych w makroregionach północnym i środkowowschodnim oraz prowadzonych przez osoby pow. 45 roku życia. W skali roku jednak niemal we wszystkich grupach gospodarstw koniunktura mierzona wskaźnikiem IRGAGR pogorszyła się.

3. Wartość salda odpowiedzi na pytanie o wielkość przychodów pieniężnych wzrosła o 13,0 pkt. W porównaniu z II kwartałem 2015 r. wartość salda jest jednak niższa o 9,5 pkt. Wzrost wartości salda zanotowano we wszystkich badanych grupach gospodarstw rolnych, z wyjątkiem gospodarstw zajmujących się rozmnażaniem roślin. Największy wzrost wartości salda zarejestrowano w gospodarstwach o powierzchni powyżej 50 ha (o 16,5 pkt.), położonych w makroregionie zachodnim (o 27,8 pkt.), zajmujących się chowem i hodowlą zwierząt (o 14,1 pkt. pkt.), prowadzonych przez osoby powyżej 60 roku życia (o 23,5 pkt.), z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym (o 15,1 pkt.). Rolnicy spodziewają się dalszej poprawy co do ich przychodów w kolejnym kwartale.

4. Wartość salda odpowiedzi na pytanie o oszczędności gospodarstw rolnych również zwiększyła się, ale ledwie o 2,0 pkt. Zmiana rok do roku wyniosła -8,5 pkt. Kwartalny wzrost wartości salda zanotowano w większości badanych grup gospodarstw rolnych, z wyjątkiem tych o powierzchni 7-15 ha, położonych w makroregionach środkowych, zajmujących się uprawą roślin innych niż wieloletnie, prowadzonych przez osoby w wieku 46-60 lat i z wykształceniem podstawowym. Największy wzrost wartości salda zanotowano w gospodarstwach o powierzchni do 7 ha (o 5,2 pkt.), położonych

w makroregionie południowym (o 14,9 pkt.), zajmujących się uprawą roślin wieloletnich (o 13,8 pkt.), prowadzonych przez osoby w wieku 31-45 lat (o 7,9 pkt.), z wykształceniem wyższym (o 3,8 pkt.). Rolnicy przewidują utrzymanie się tendencji wzrostowej w następnym kwartale.

5. Pomimo poprawy w zakresie przychodów i oszczędności stan zadłużenia gospodarstw rolnych pogorszył się. Wartość salda odpowiedzi na to pytanie jest wyższa niż przed kwartałem o 10,7 punktu (w przypadku tego pytania wzrost salda oznacza pogorszenie sytuacji), a w porównaniu z I kwartałem 2015 r. wyższa o 1,3 pkt. Wzrost zadłużenia odnotowano we wszystkich badanych grupach gospodarstw rolnych, z wyjątkiem zajmujących się uprawą roślin wieloletnich i rozmnażaniem roślin. Rolnicy spodziewają się poprawy stanu ich zadłużenia w kolejnym kwartale.

6. Ponownie rosną wydatki na zakup obrotowych środków produkcji roślinnej (wartość salda odpowiedzi na pytania o wielkość zakupów: nawozów mineralnych wzrosła o 3,0 pkt., a środków ochrony roślin o 5,8 pkt.), maleją zaś wydatki na produkcję zwierzęcą (wartość salda obniżyła się o 7,4 pkt.). Wobec spadających cen skupu głównych produktów zwierzęcych i obniżającej się opłacalności ich produkcji, gospodarstwa rolne przestawiają się na produkcję roślinną.

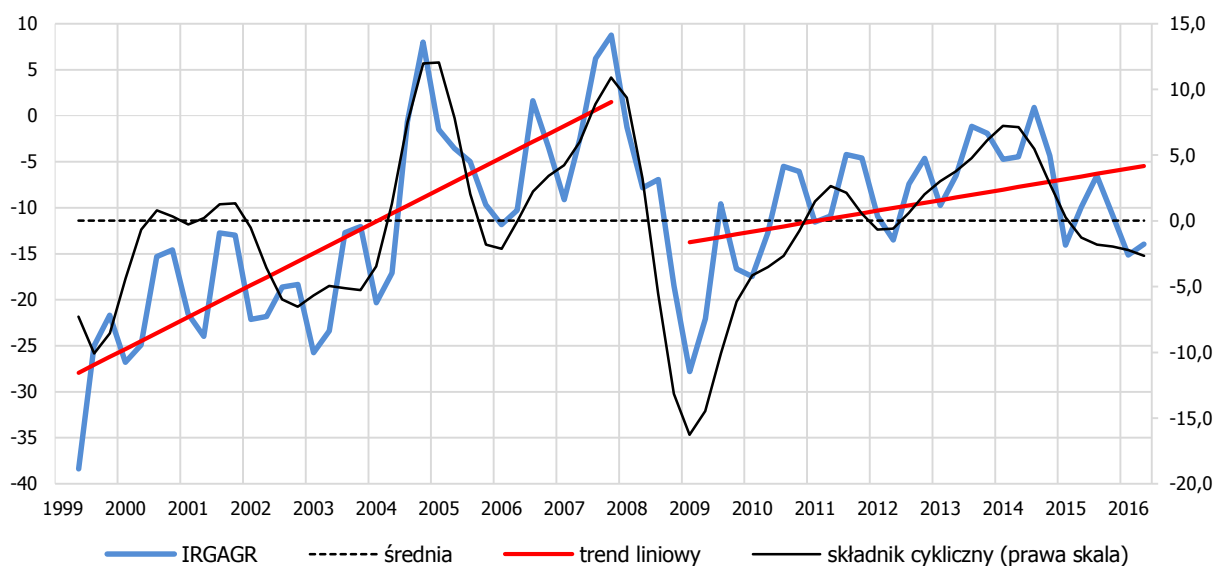
7. Maleją nakłady inwestycyjne. Odsetek gospodarstw, które poniosły wydatki na zakup na maszyn i urządzeń rolniczych, zmniejszył się dość znacząco, bowiem o 4,7 pkt. proc. (przeciętna zmiana w latach 1999-2015 to 3,3 pkt. proc.). Dokładnie o tyle samo punktów procentowych obniżył się odsetek gospodarstw, które dokonały inwestycji w budynki i budowle (przy średniej 2,3 pkt. proc.).

8. Słabnie, i to znacznie, skłonność rolników do zaciągania zobowiązań. Odsetek gospodarstw rolnych, które zaciągnęły kredyt preferencyjny, zmniejszył się aż o 5,7 pkt. proc., a na warunkach rynkowych o 5,2 pkt. proc. Zamiar wzięcia kredytu deklaruje o 5,5 pkt. proc. mniej gospodarstw rolnych niż przed kwartałem.

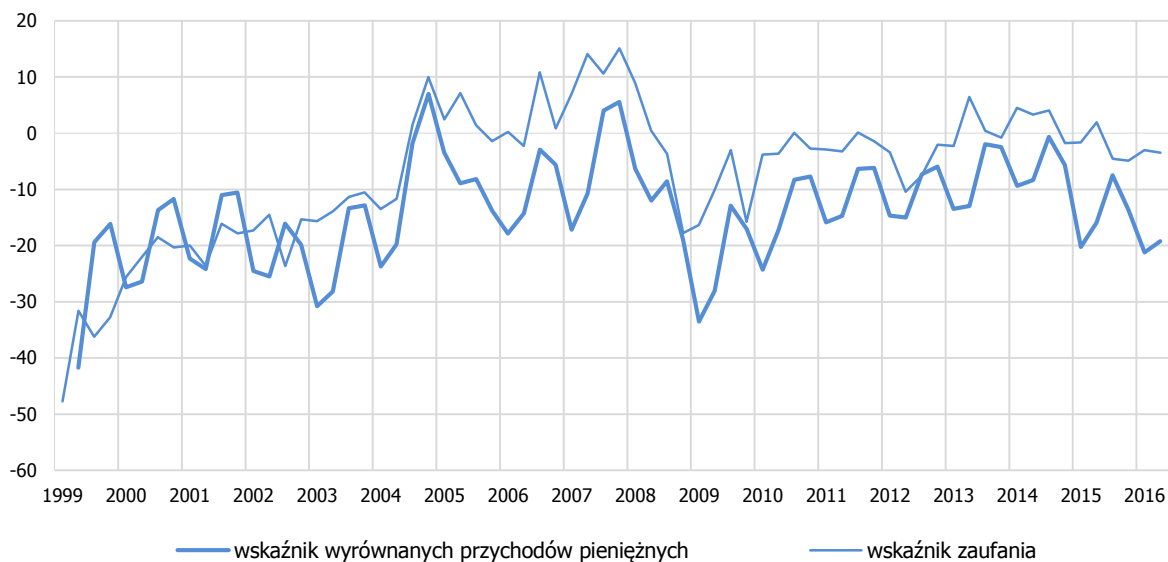
9. Podobne zmiany co w strukturze wydatków na nabycie środków produkcji obserwujemy w strukturze rozdysponowania dopłat bezpośrednich – rośnie udział wydatków bieżących na: zaspokojenie potrzeb życiowych (o 4,4 pkt. proc. względem II kwartału 2015 r.) i zakupy obrotowych środków produkcji (o 2,4 pkt. proc.), a zmniejsza się udział wydatków prorozwojowych na: inwestycje w gospodarstwo (o 5,6 pkt. proc.) i powiększenie ich powierzchni (1,9 pkt. proc.).

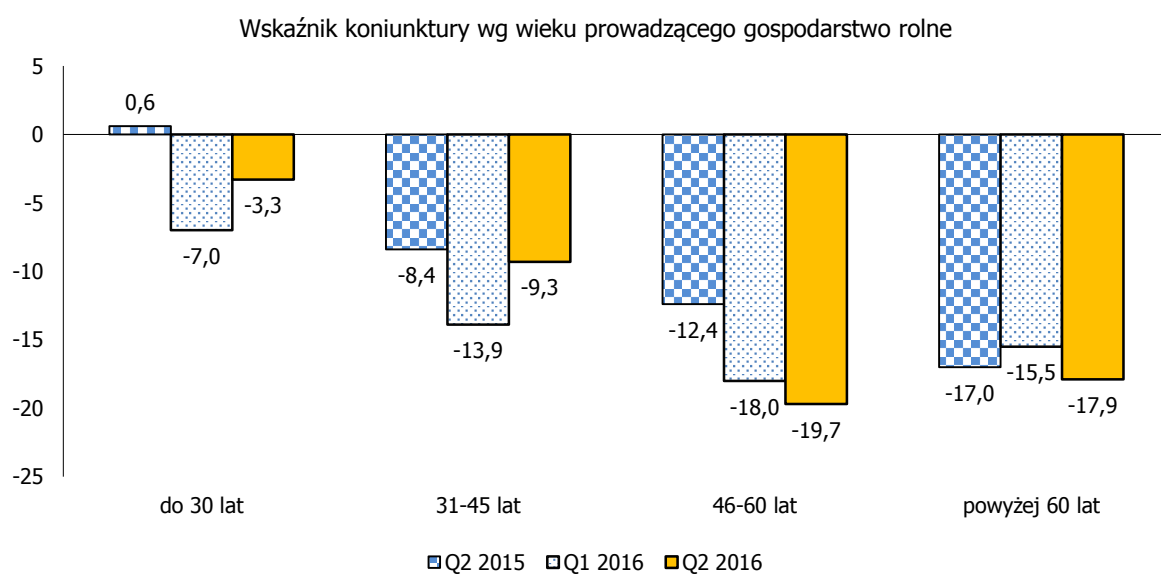
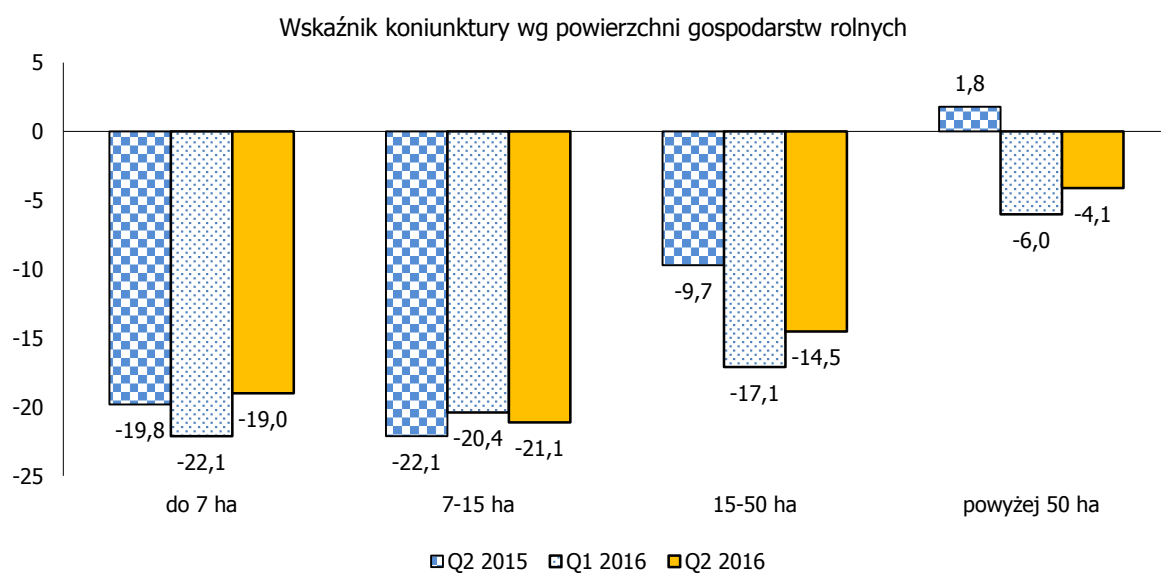
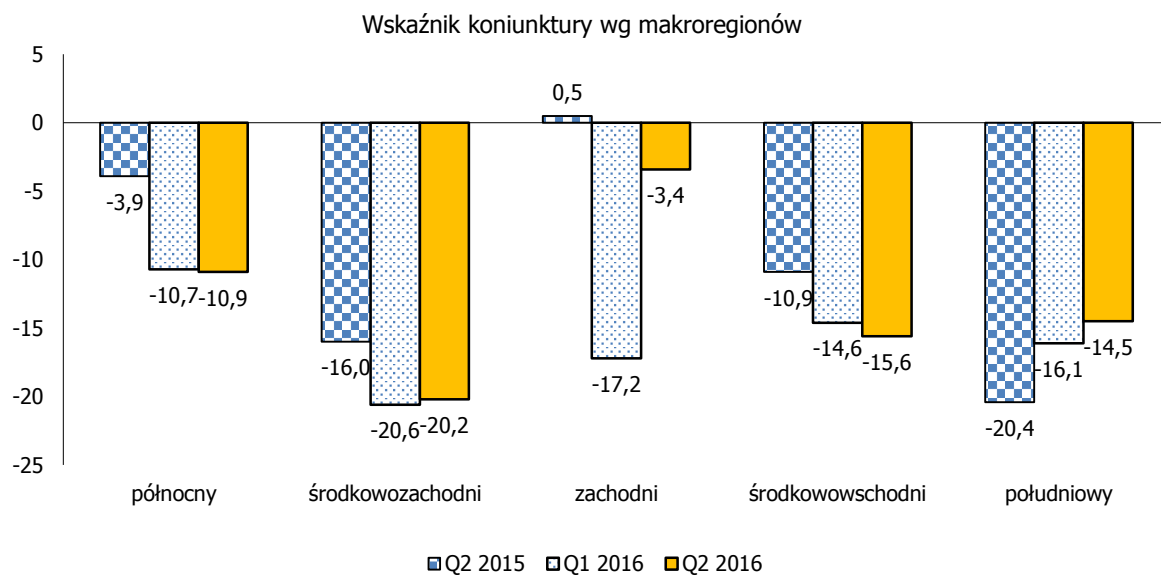
2. Wyniki szczegółowe

WSKAŹNIK KONIUNKTURY

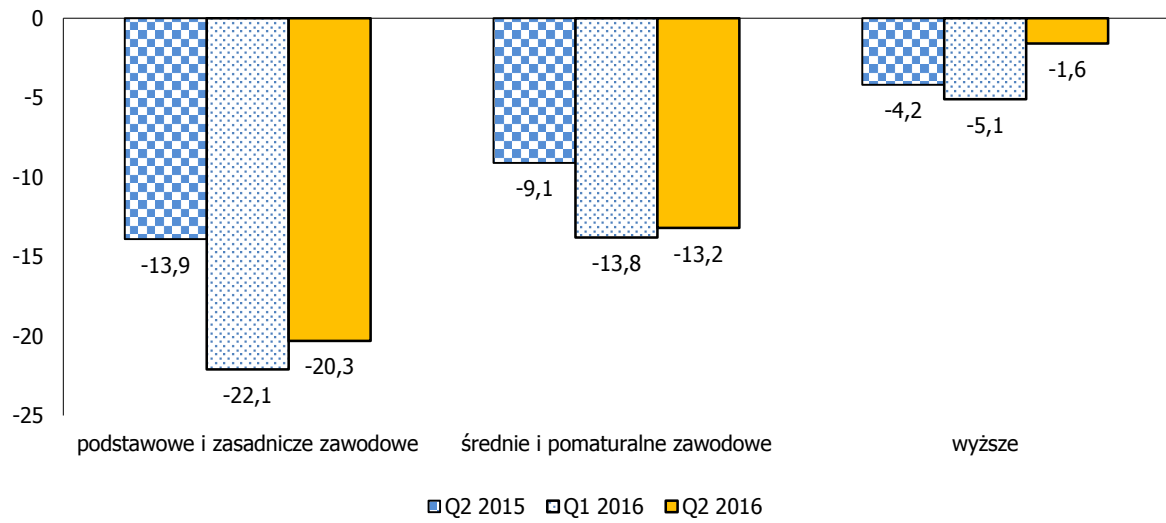

	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015	Q4 2015	Q1 2016	Q2 2016
1. wskaźnik przychodów pieniężnych	-20,3	-15,9	-7,5	-13,7	-21,2	-19,2
2. wskaźnik zaufania	-1,6	2,0	-4,6	-4,9	-3,0	-3,5
wskaźnik koniunktury ($1 \cdot x_3^2 + 2 \cdot x_3^1$)	-14,0	-10,0	-6,5	-10,8	-15,2	-14,0

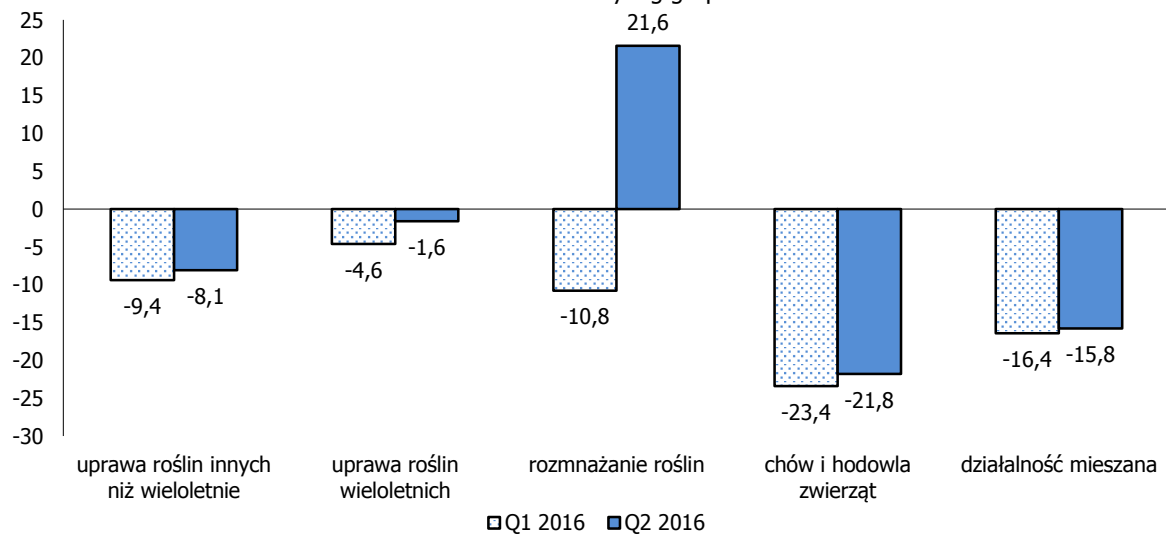

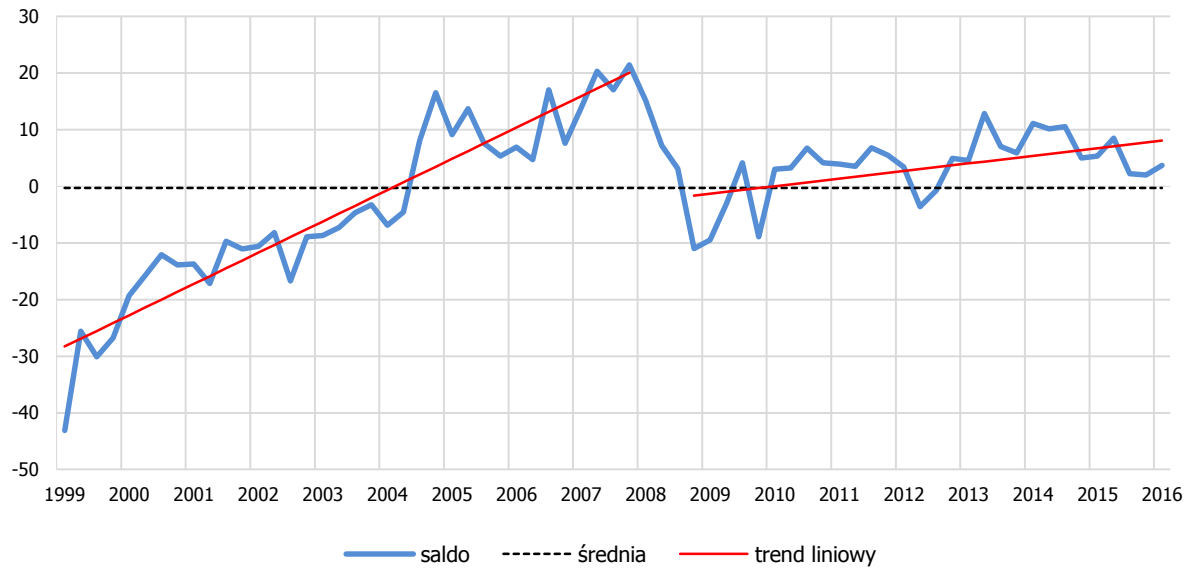
Wskaźnik koniunktury wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

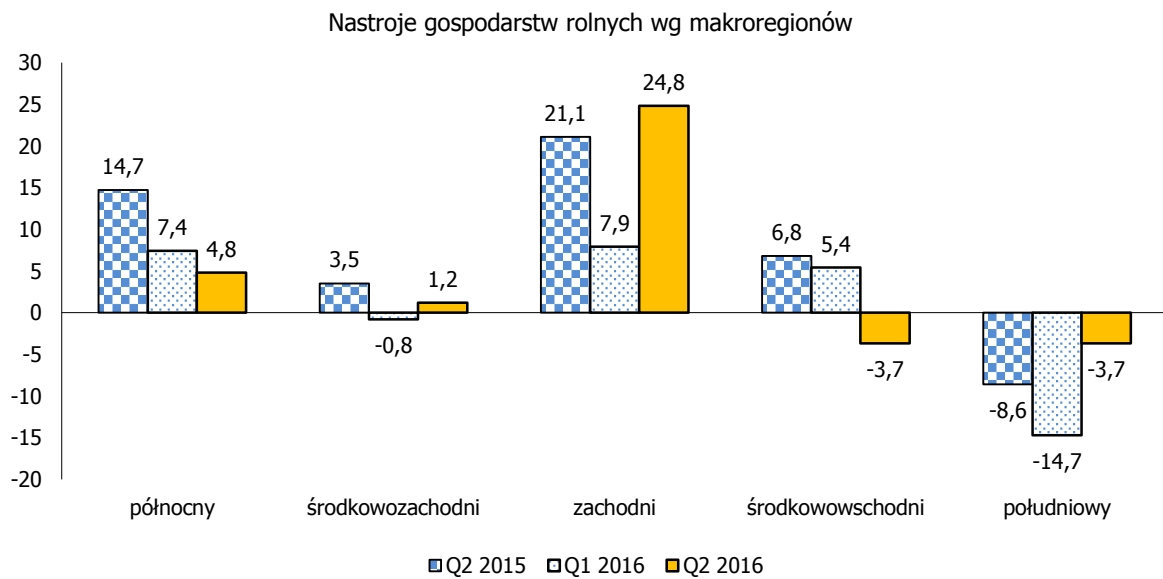
Wskaźnik koniunktury wg grup PKD 2007

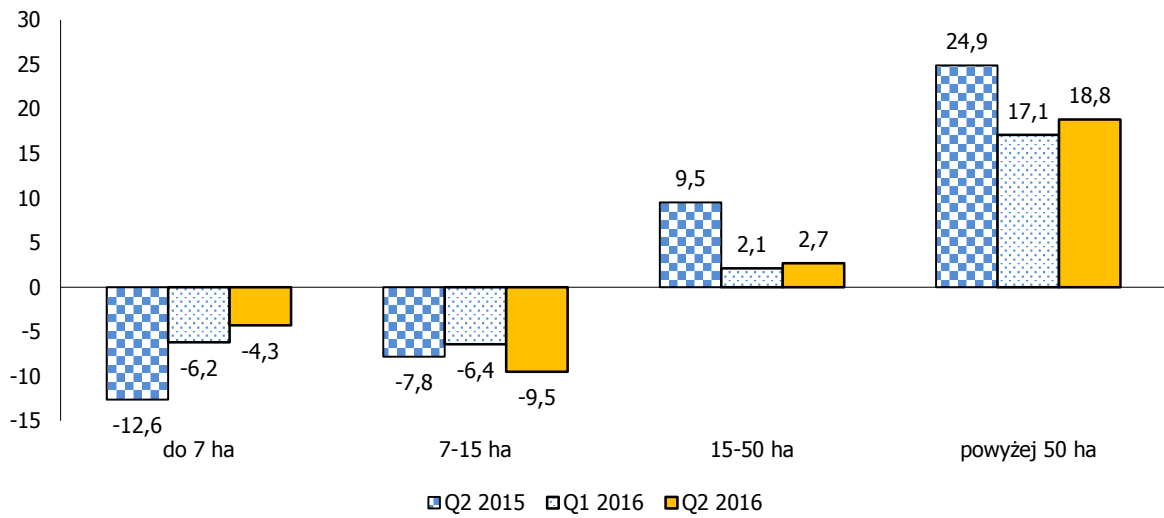
NASTROJE GOSPODARSTW ROLNYCH

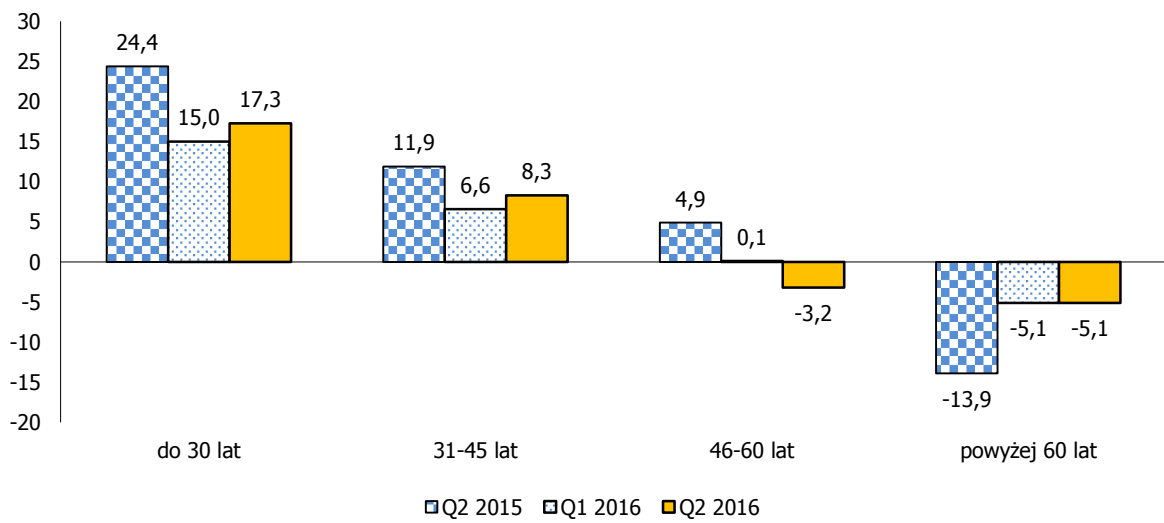
	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015	Q4 2015	Q1 2016	Q2 2016
1. z ufnością	18,0	21,5	17,2	16,4	18,3	19,1
2. z obawą	69,3	65,5	67,8	69,2	67,1	64,8
3. ze strachem	12,7	13,0	15,0	14,4	14,6	16,1
saldo (1.-3.)	5,3	8,5	2,2	2,0	3,7	3,0
wskaźnika zaufania (1.-2.*0,1-3.)	-14,0	-10,0	-6,5	-10,8	-15,2	-3,5

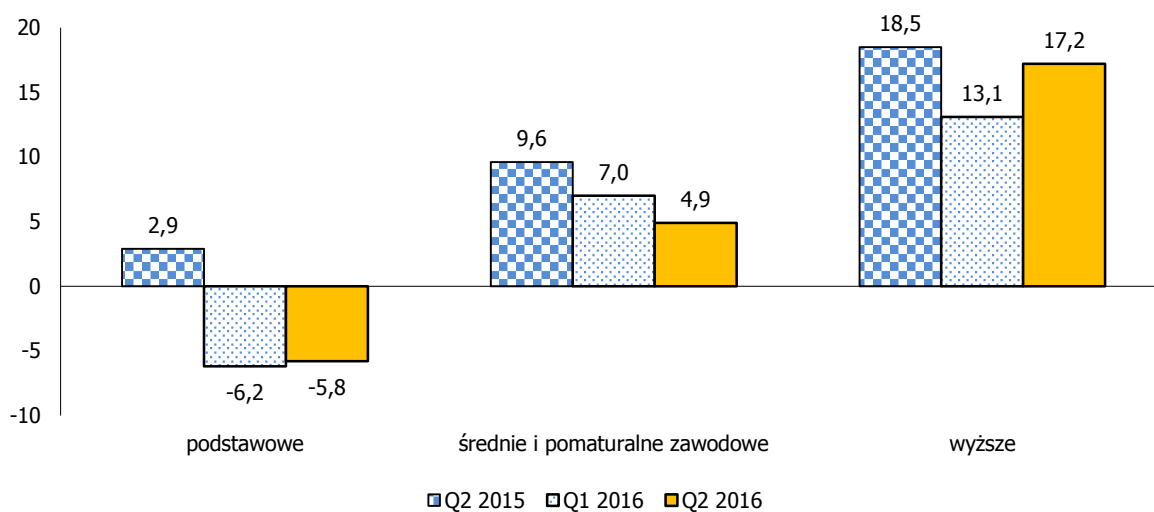
Nastroje gospodarstw rolnych wg powierzchni gospodarstw rolnych

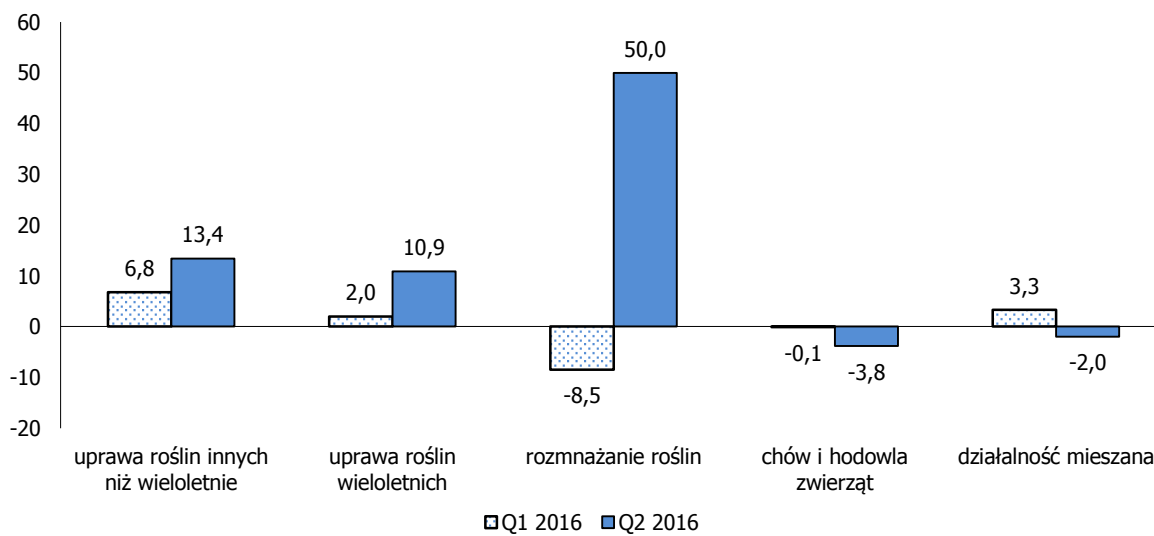
Nastroje gospodarstw rolnych wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

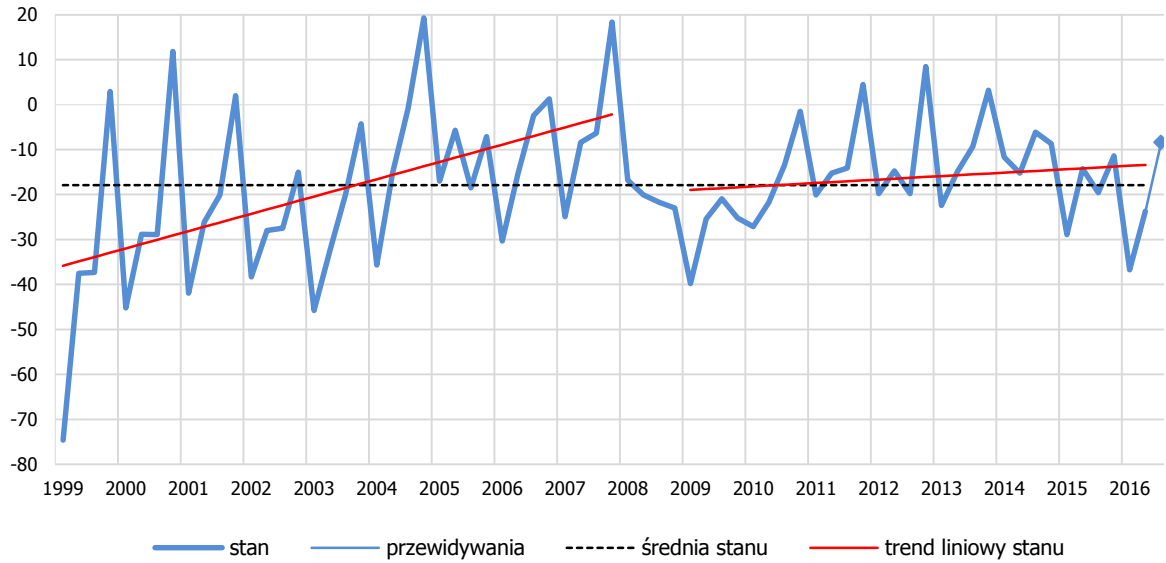
Nastroje gospodarstw rolnych wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

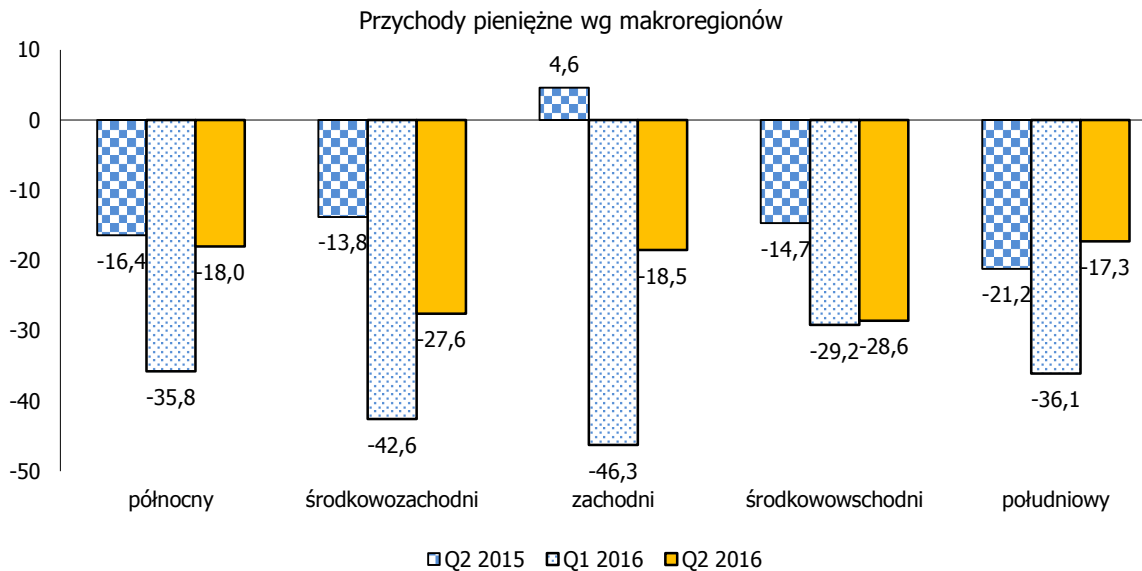
Nastroje gospodarstw rolnych wg grup PKD 2007

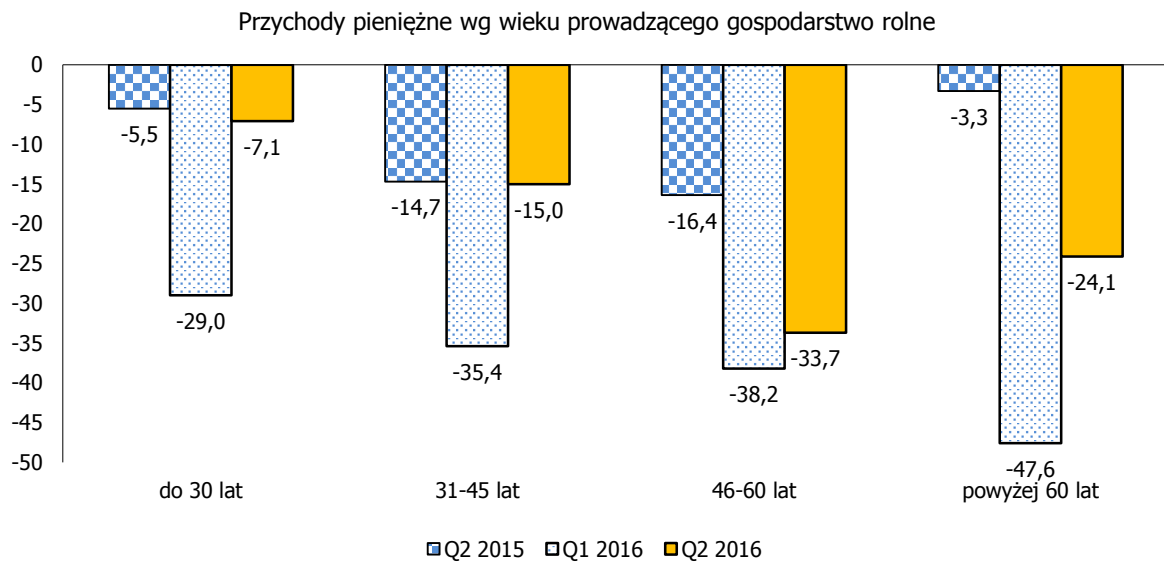
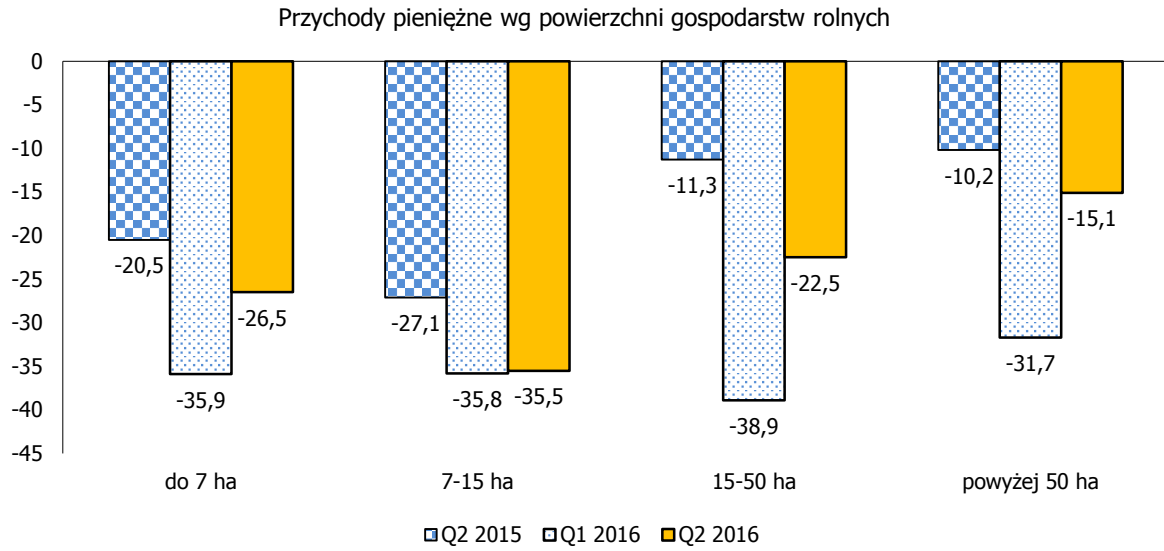

PRZYCHODY PIENIĘŻNE

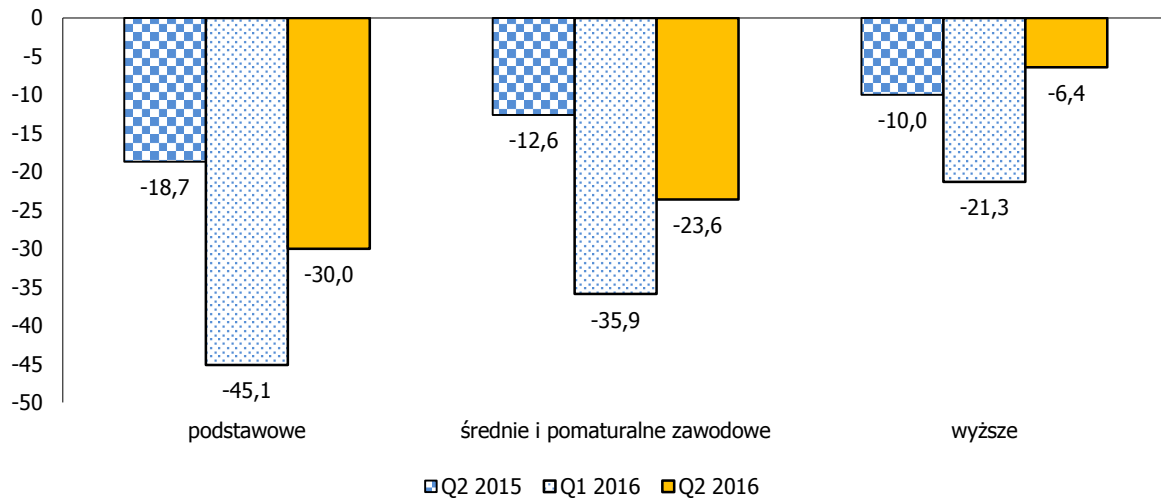

	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015	Q4 2015	Q1 2016	Q2 2016	przewidywania
1. wzrosły	17,9	20,9	20,6	27,8	13,4	17,4	26,4
2. nie zmieniły się	35,3	43,9	39,2	33,0	36,6	41,5	38,8
3. zmalały	46,8	35,1	40,2	39,2	50,1	41,1	34,8
brak	7,8	7,6	8,2	5,0	9,5	8,0	5,8
saldo (1.-3.)	-28,9	-14,2	-19,6	-11,4	-36,7	-23,7	-8,4

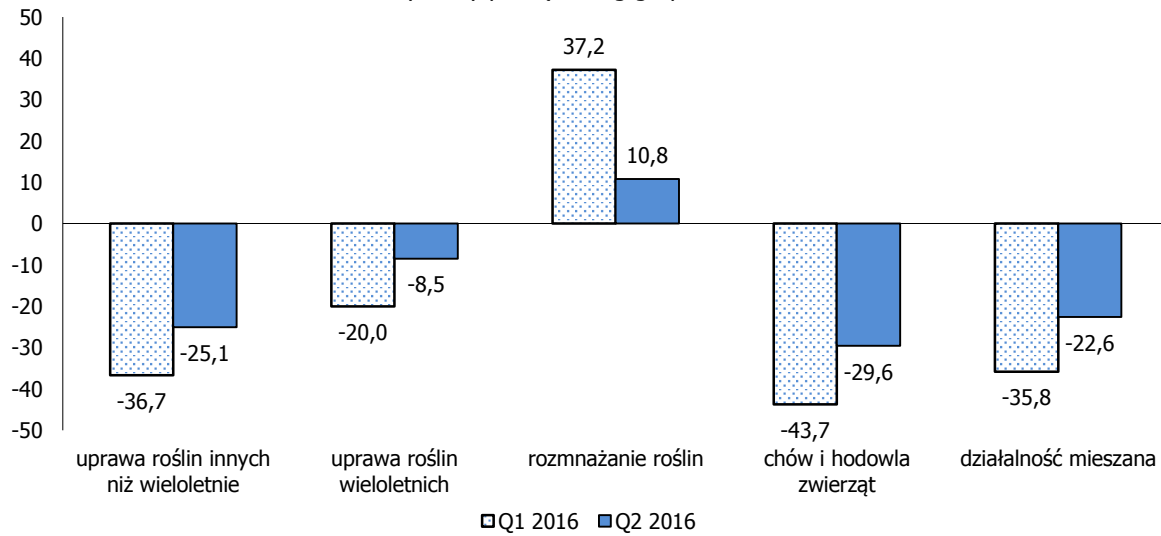

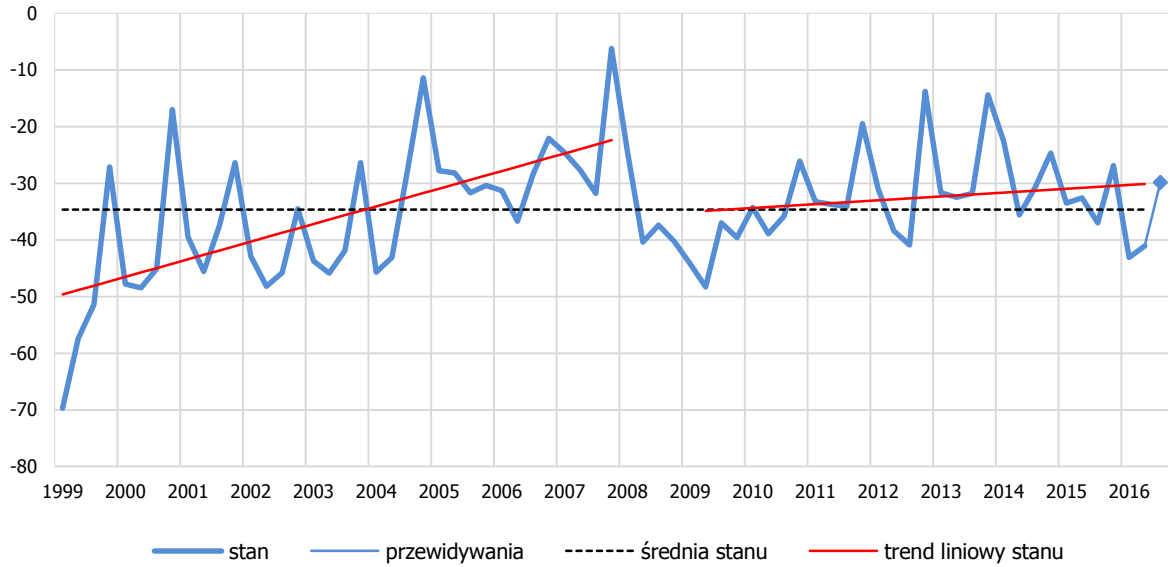
Przychody pieniężne wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Przychody pieniężne wg grup PKD 2007

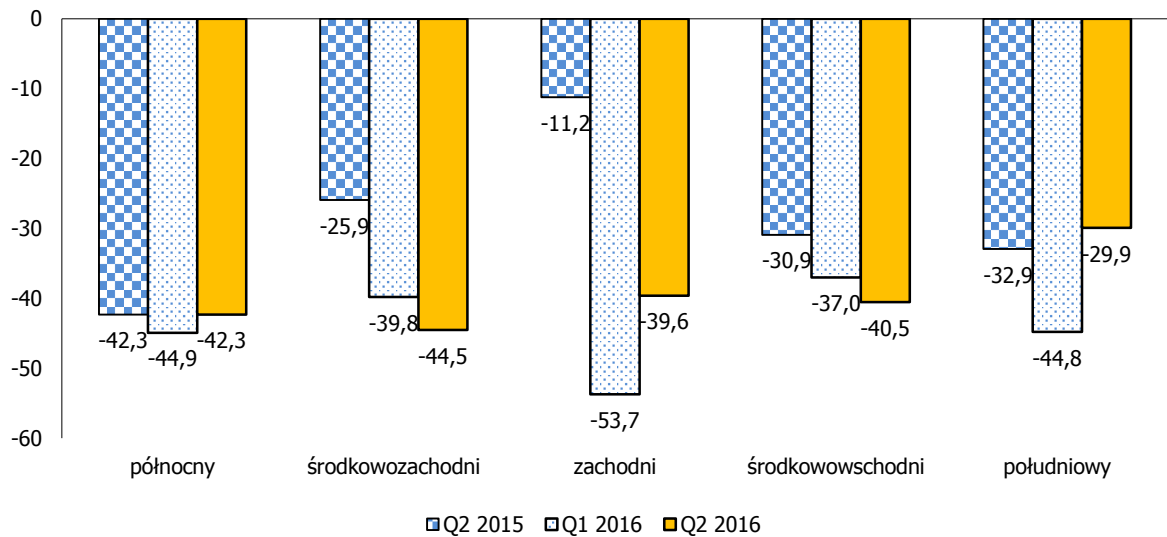

OSZCZĘDNOŚCI

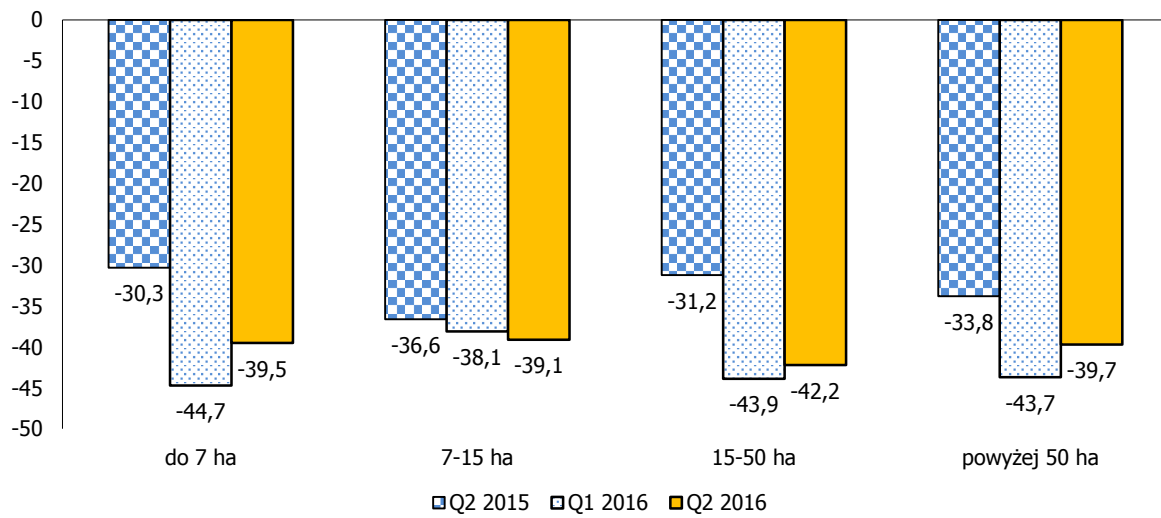

	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015	Q4 2015	Q1 2016	Q2 2016	przewidywania
1. wzrosły	11,8	10,3	11,3	16,1	8,5	7,5	14,1
2. nie zmieniły się	43,0	46,8	40,4	40,9	39,9	43,9	41,9
3. zmalały	45,3	42,9	48,3	43,0	51,6	48,6	44,0
4. brak	20,6	17,6	20,6	19,6	19,3	19,8	20,2
saldo (1.-3.)	-33,5	-32,6	-37,0	-26,9	-43,1	-41,1	-29,9

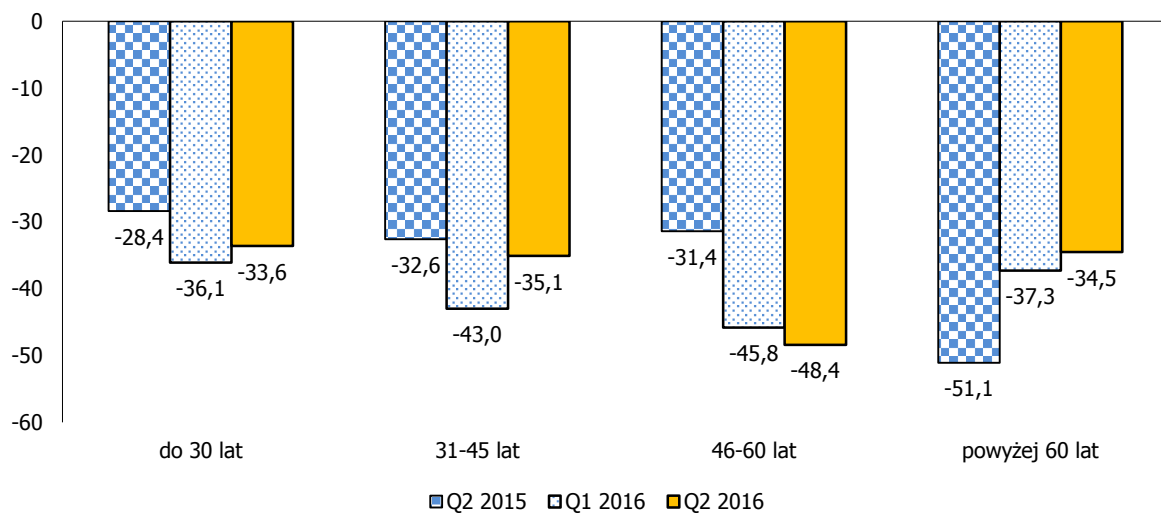
Oszczędności wg makroregionów

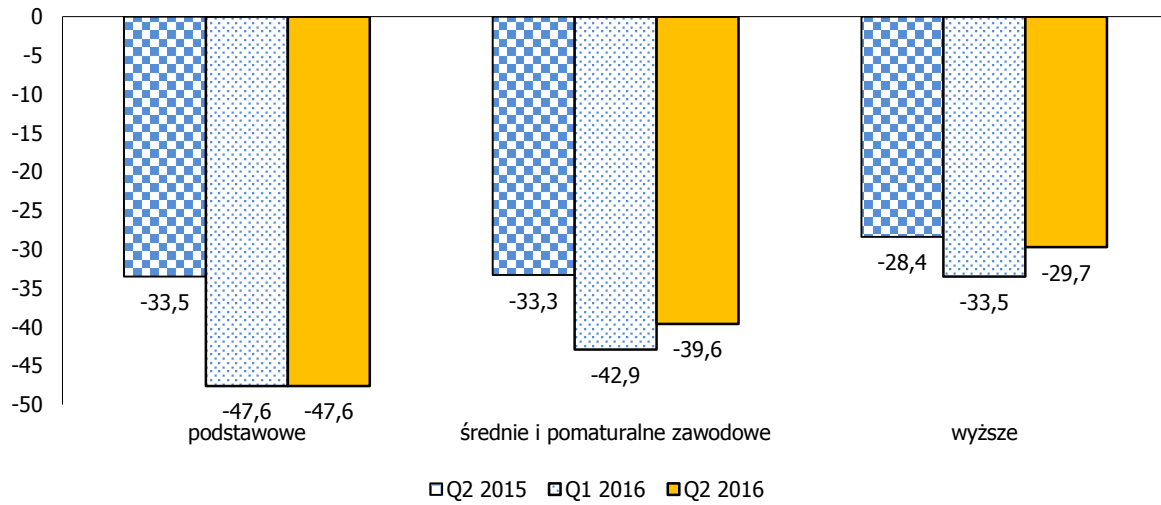
Oszczędności wg powierzchni gospodarstw rolnych

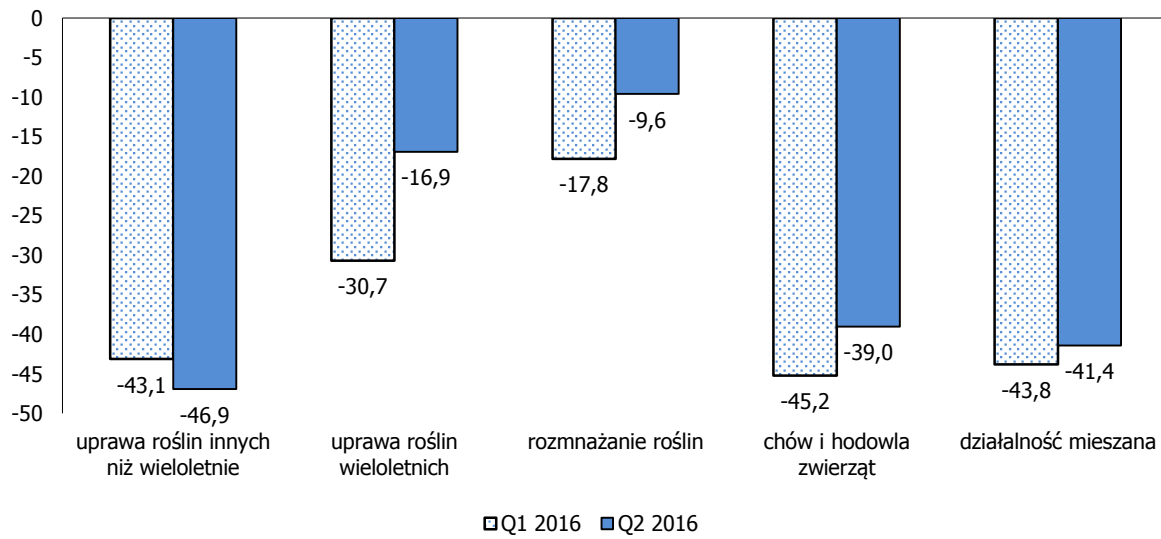
Oszczędności wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

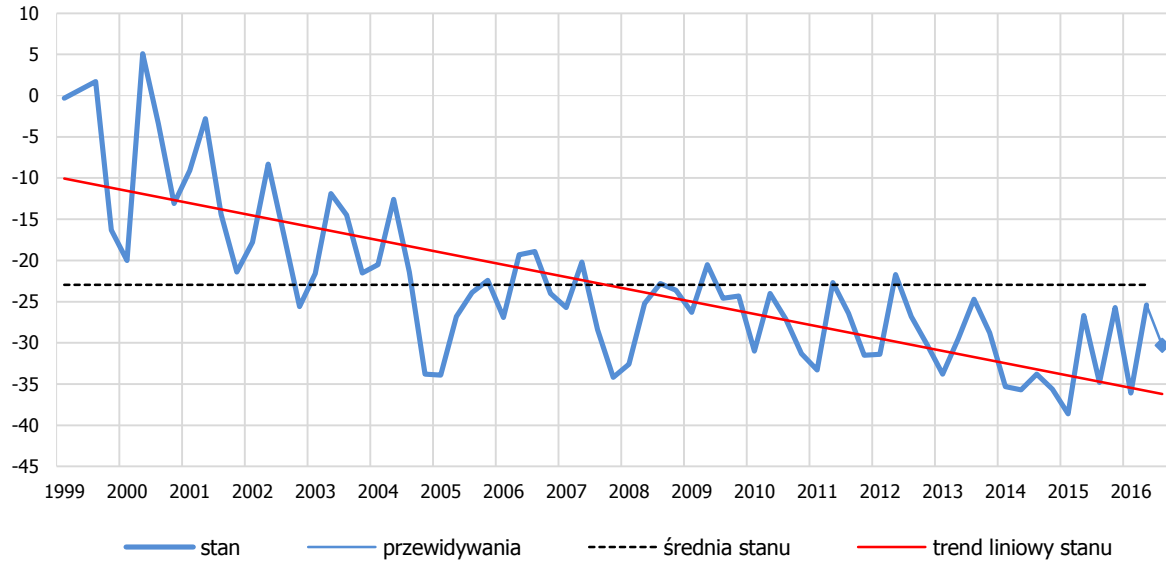
Oszczędności wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

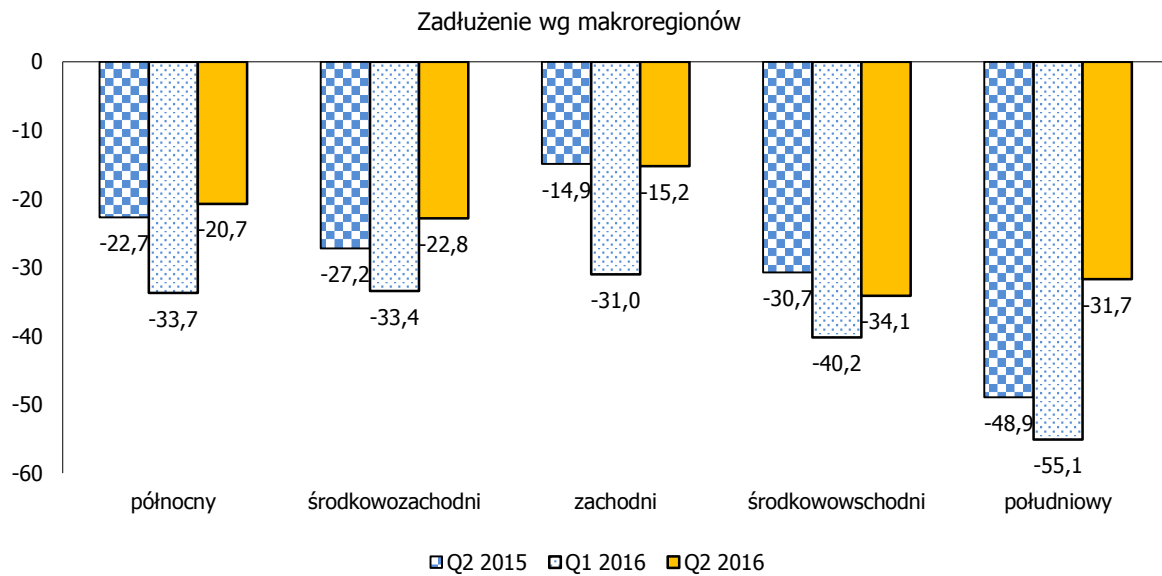
Oszczędności wg grup PKD 2007

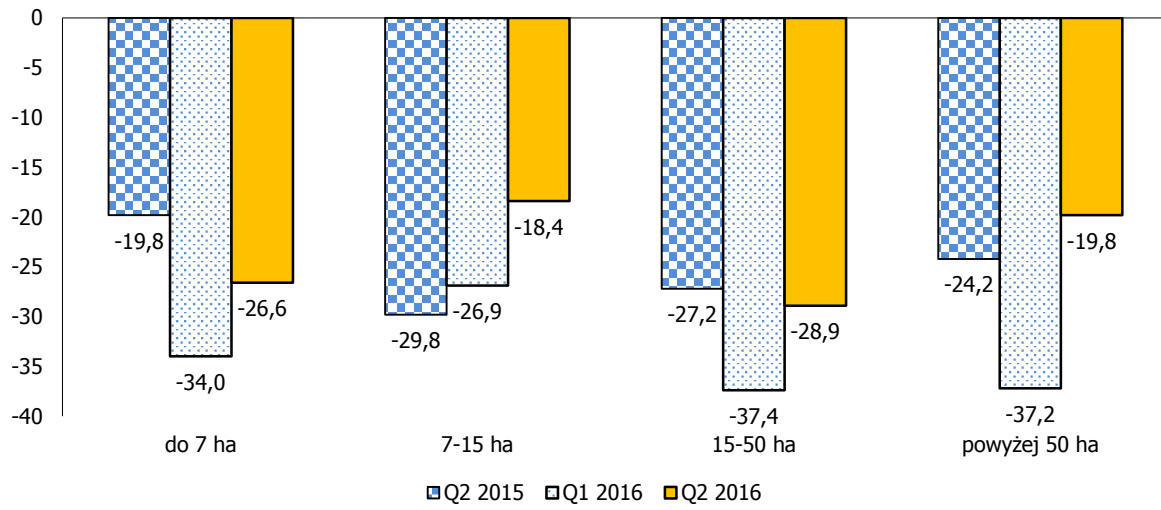
ZADŁUŻENIE

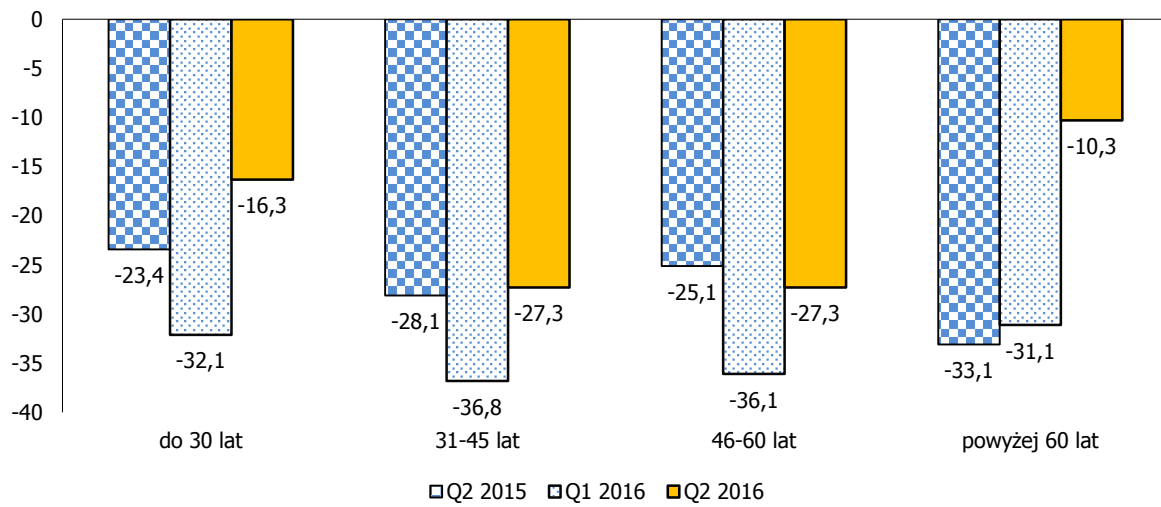
	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015	Q4 2015	Q1 2016	Q2 2016	przewidywania
1. wzrosło	11,4	13,0	12,4	15,2	12,8	14,6	15,2
2. nie zmieniło się	38,6	47,4	40,4	43,9	38,3	45,4	39,3
3. zmalało	50,0	39,7	47,2	40,9	48,9	40,0	45,5
4. brak	30,2	32,9	31,3	30,6	32,0	34,8	33,9
saldo (1.-3.)	-38,6	-26,7	-34,8	-25,7	-36,1	-25,4	-30,3

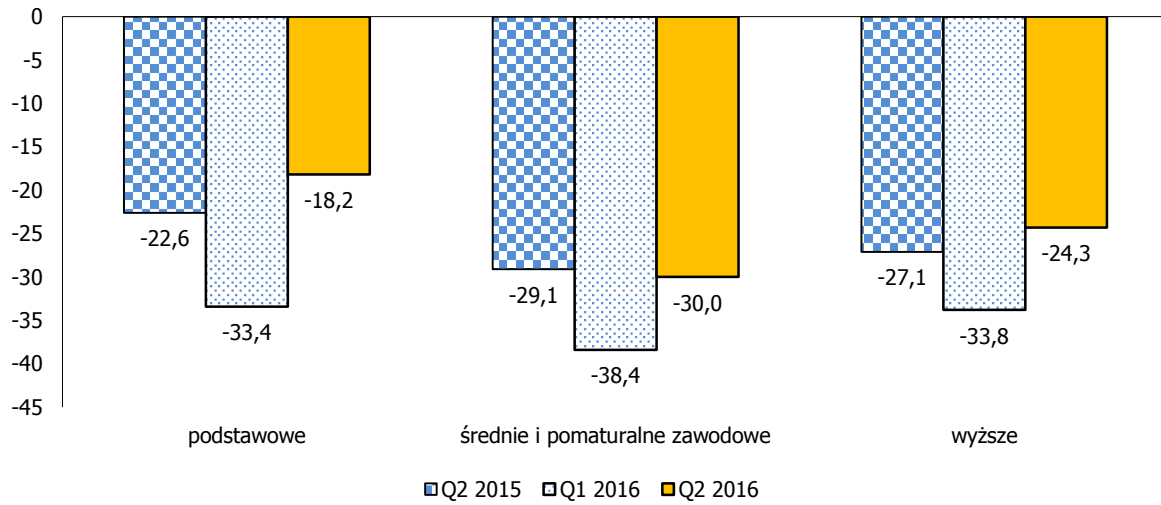
Zadłużenie wg powierzchni gospodarstw rolnych

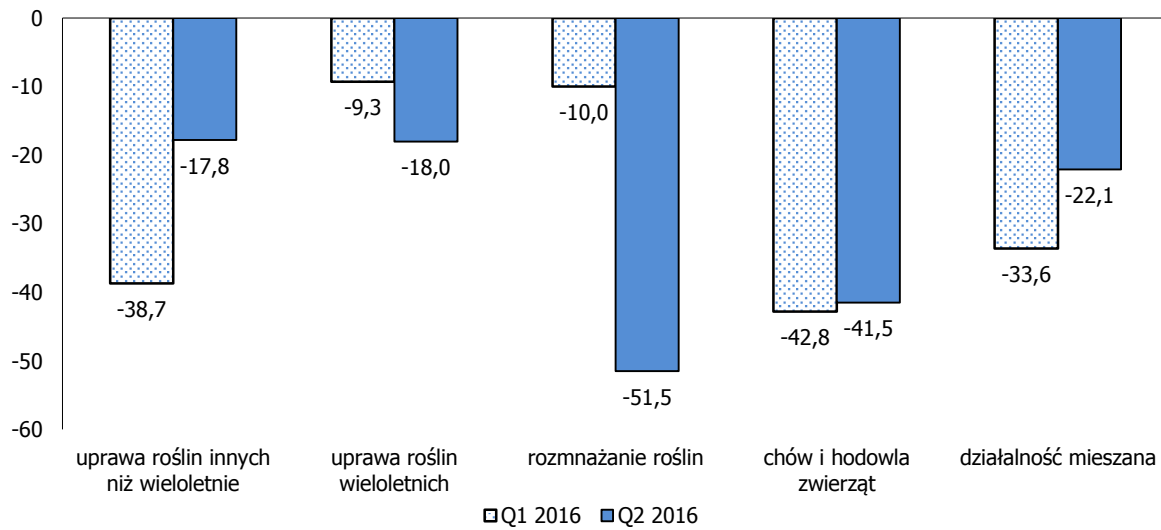
Zadłużenie wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

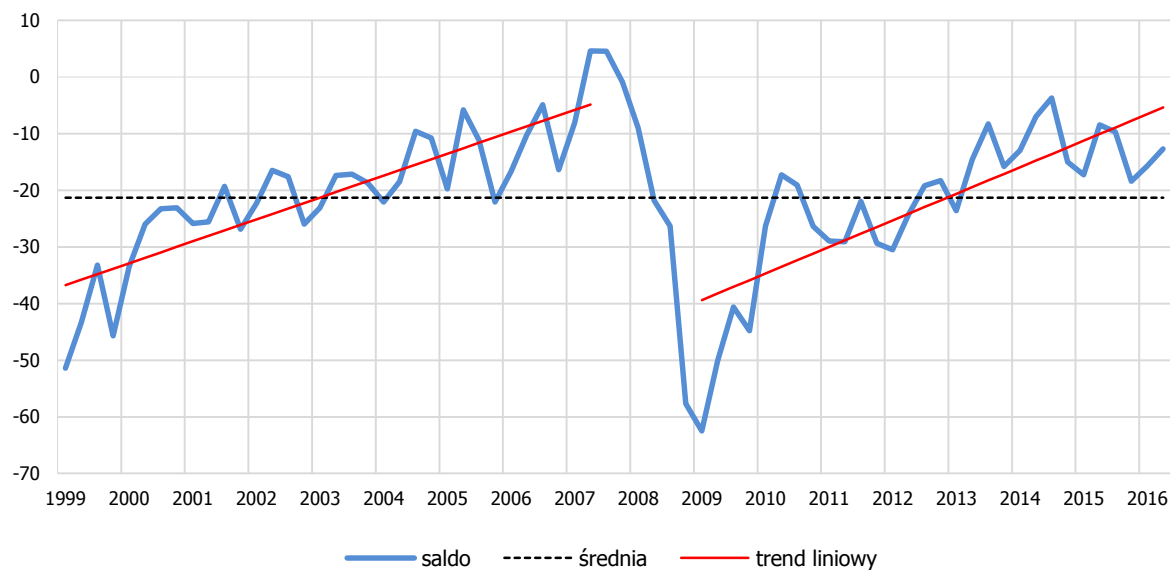
Zadłużenie wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Zadłużenie wg grup PKD 2007

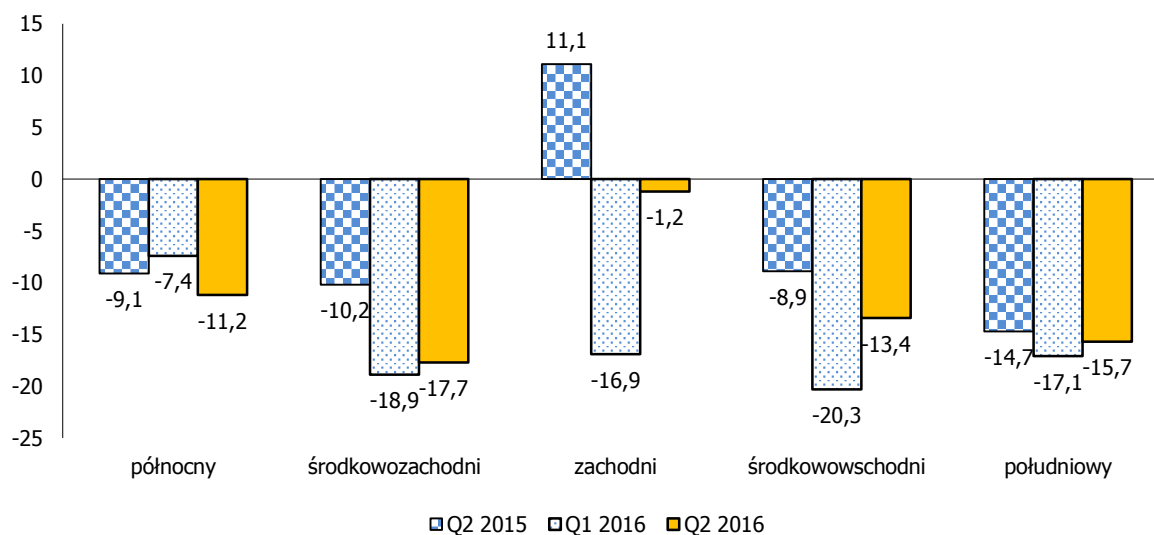

ZAKUPY NAWOZÓW MINERALNYCH

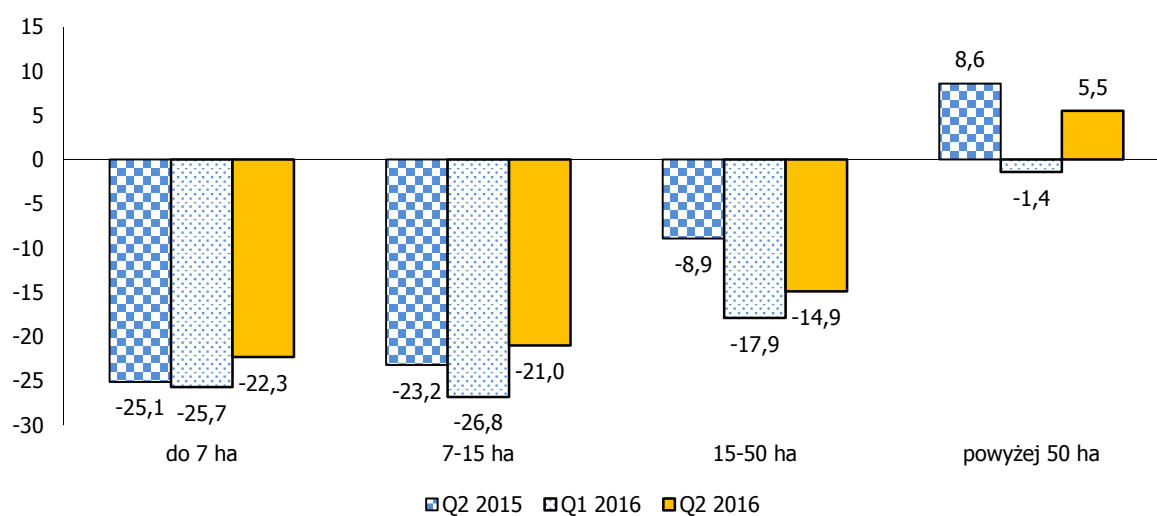

	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015	Q4 2015	Q1 2016	Q2 2016
1. wzrosły	11,4	14,2	13,6	11,7	12,0	14,5
2. nie zmieniły się	60,0	63,1	63,0	58,2	60,4	58,3
3. zmalały	28,7	22,7	23,3	30,1	27,7	27,2
4. nie dokonano	12,1	4,5	4,6	8,9	11,2	4,0
saldo (1.-3.)	-17,3	-8,5	-9,7	-18,4	-15,7	-12,7

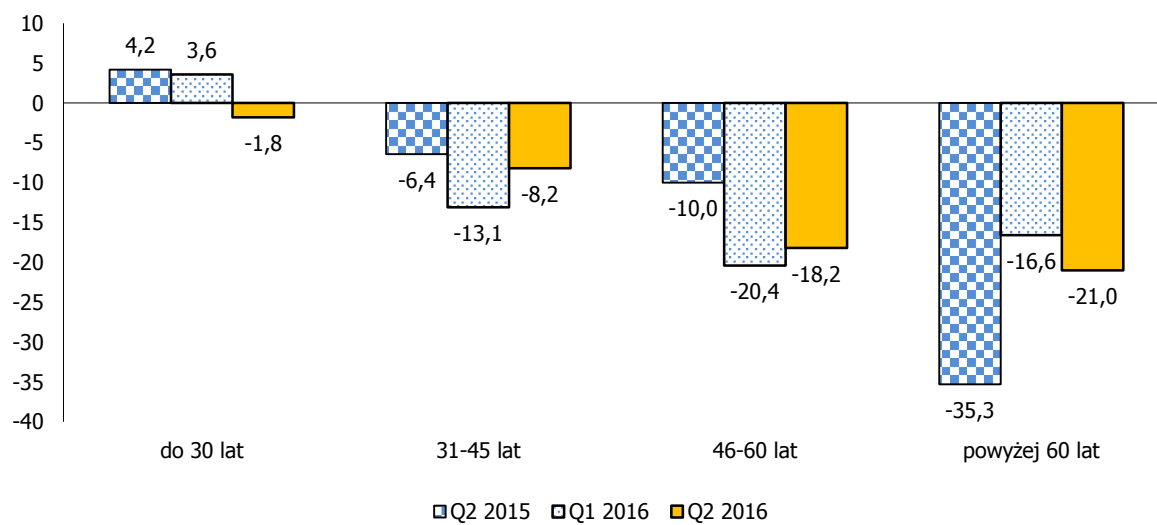
Zakupy nawozów wg makroregionów

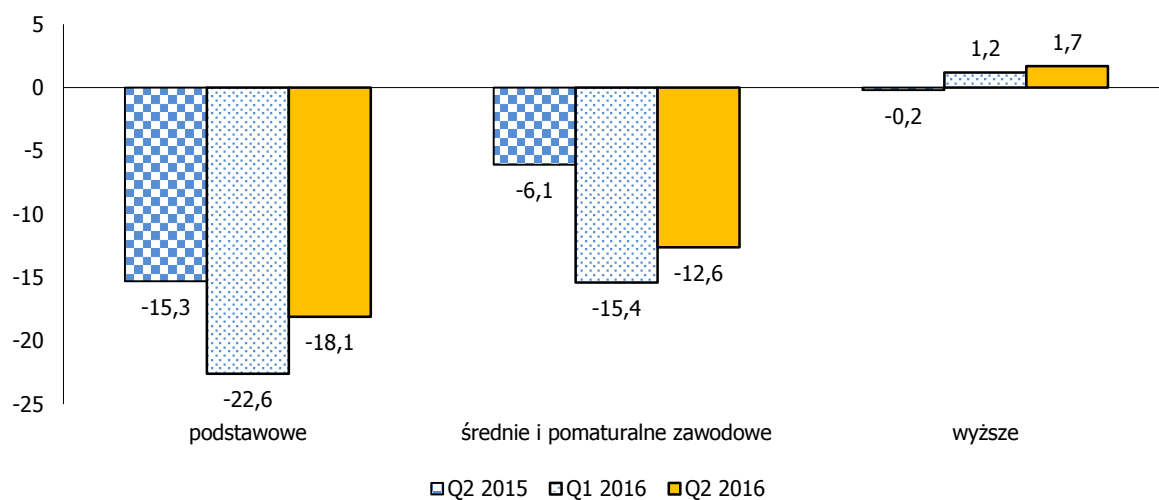
Zakupy nawozów wg powierzchni gospodarstw rolnych

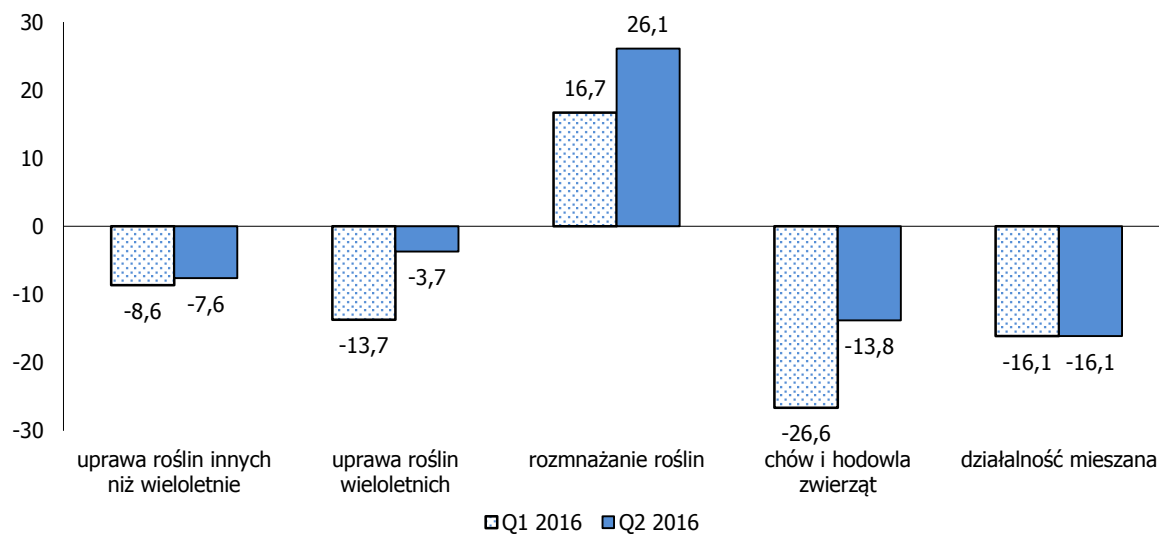
Zakupy nawozów wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

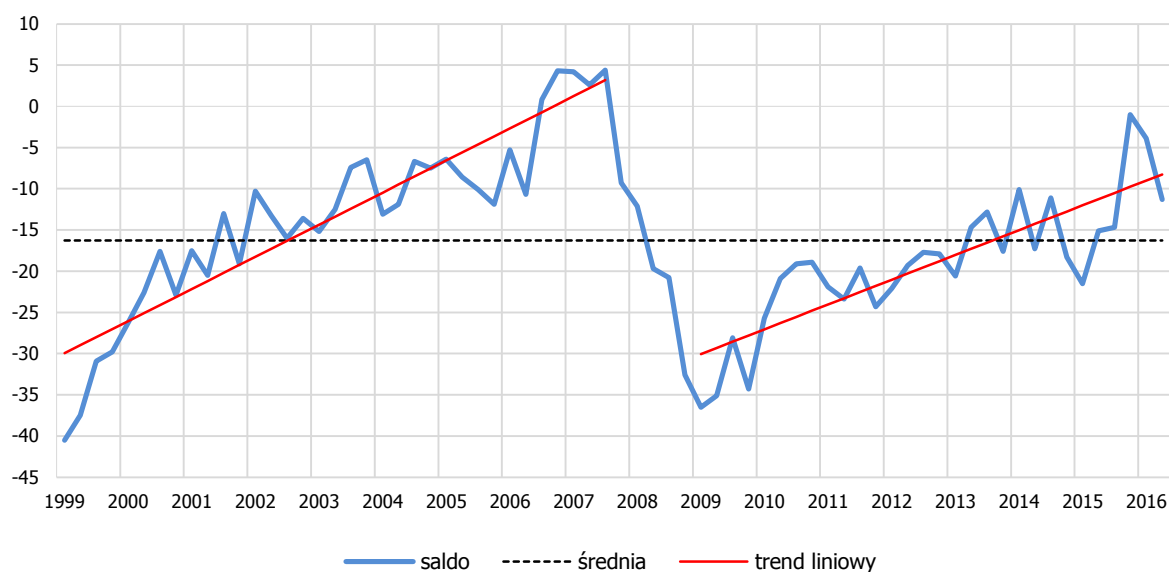
Zakupy nawozów wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Zakupy nawozów wg grup PKD 2007

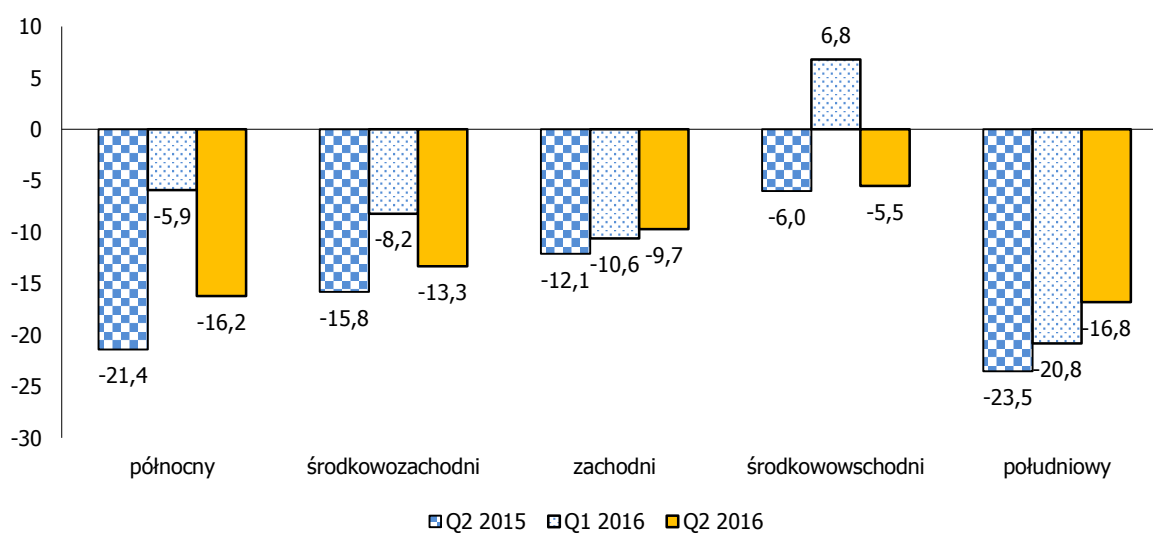

ZAKUPY PASZ TRĘŚCIWYCH

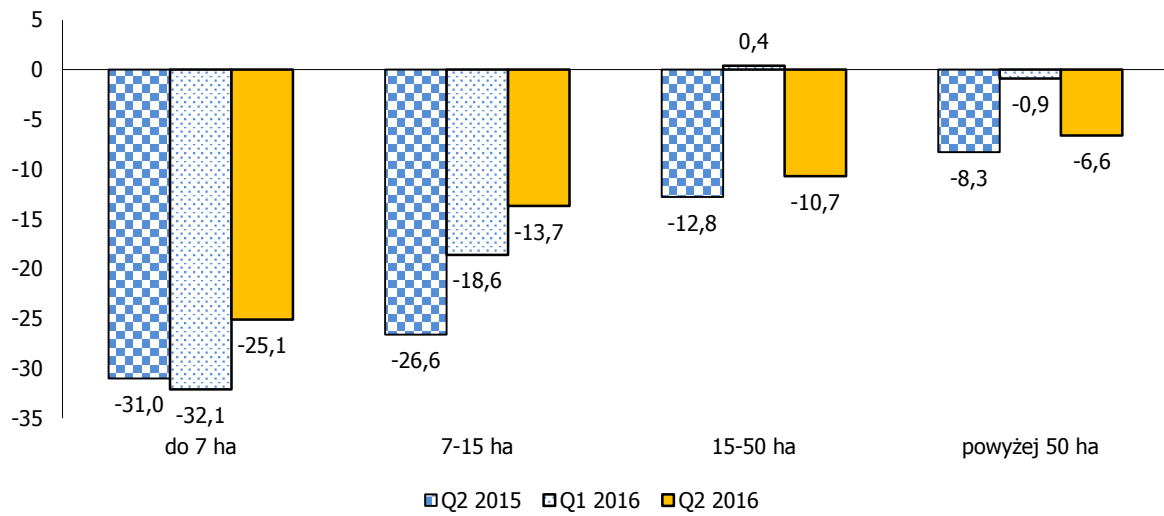

	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015	Q4 2015	Q1 2016	Q2 2016
1. wzrosły	9,5	11,1	12,6	22,9	18,9	14,9
2. nie zmieniły się	59,6	62,7	60,1	53,2	58,3	58,9
3. zmalały	31,0	26,2	27,3	23,9	22,8	26,2
4. nie dokonano	29,6	29,2	29,1	31,0	30,8	27,4
saldo (1.-3.)	-21,5	-15,1	-14,7	-1,0	-3,9	-11,3

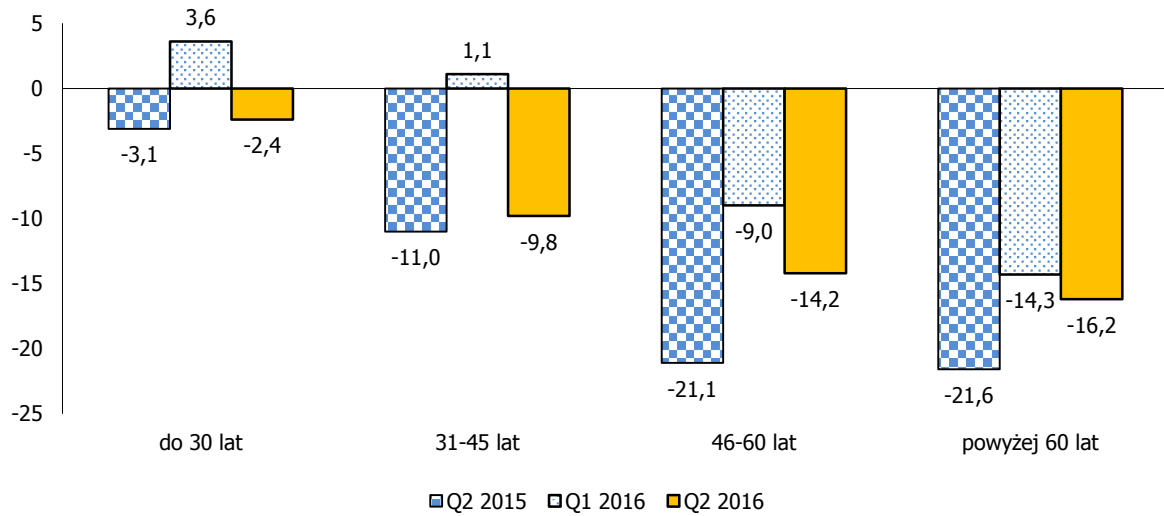
Zakupy pasz wg makroregionów

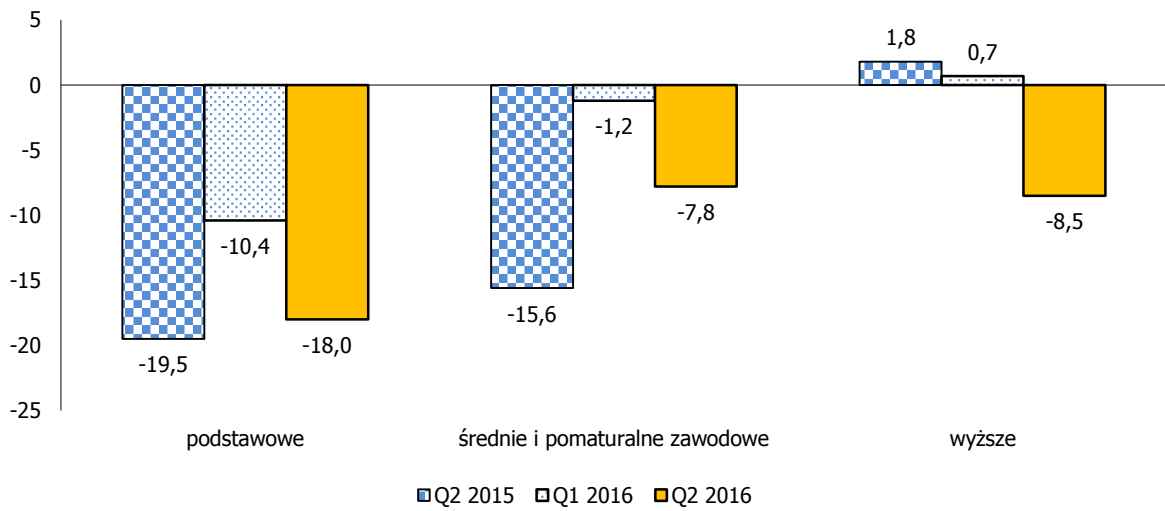
Zakupy pasz wg powierzchni gospodarstw rolnych

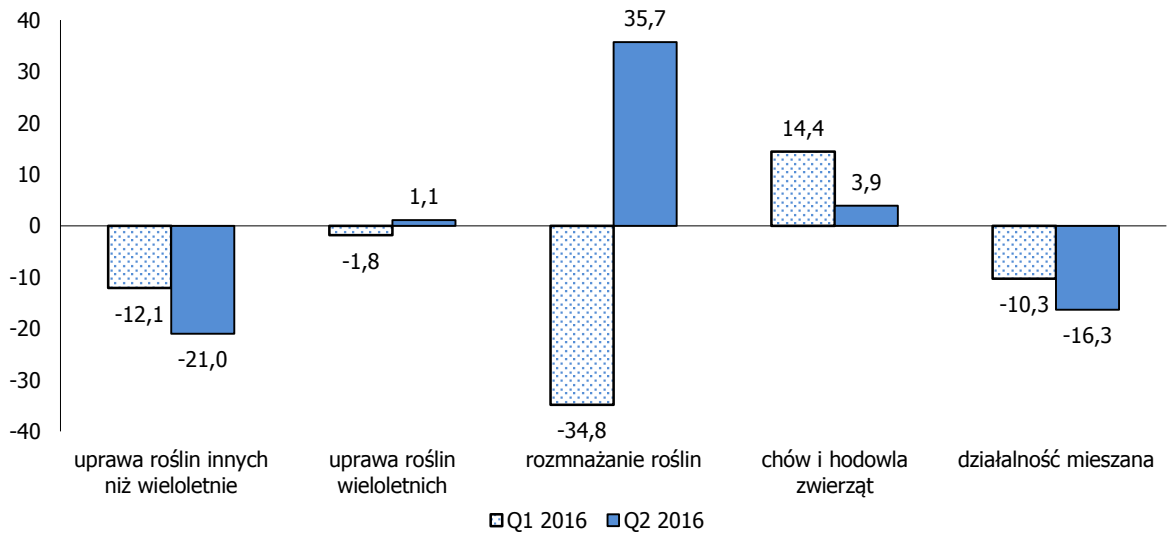
Zakupy pasz wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

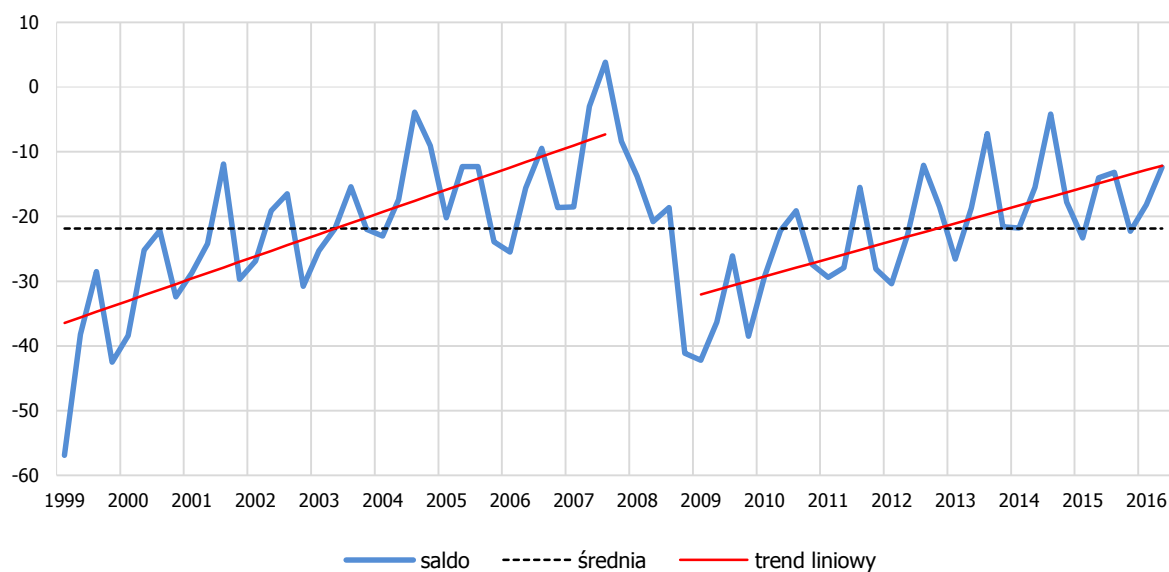
Zakupy pasz wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Zakupy pasz wg grup PKD 2007

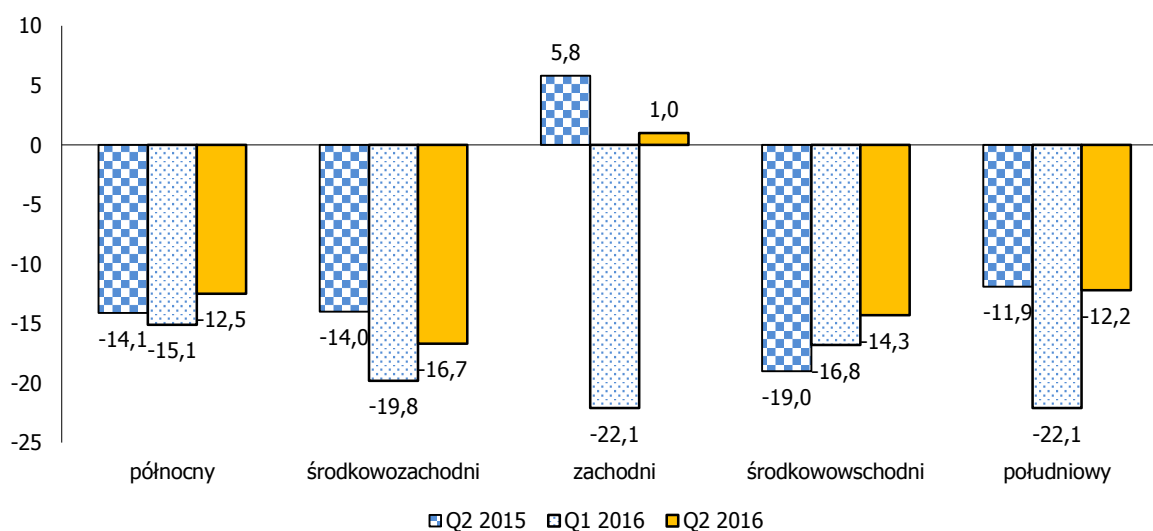

ZAKUPY ŚRODKÓW OCHRONY ROŚLIN

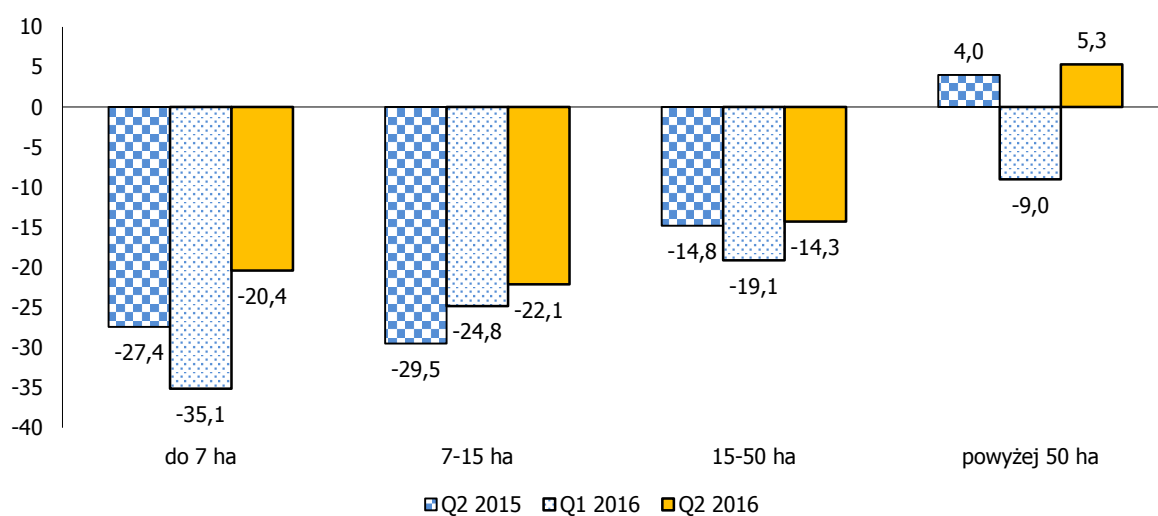

	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015	Q4 2015	Q1 2016	Q2 2016
1. wzrosły	9,1	11,5	14,1	9,7	10,6	12,9
2. nie zmieniły się	58,5	63,1	58,6	58,3	60,6	61,8
3. zmalały	32,4	25,5	27,3	32,0	28,8	25,3
4. nie dokonano	17,3	6,6	4,7	12,2	17,1	5,9
saldo (1.-3.)	-23,3	-14,0	-13,2	-22,3	-18,2	-12,4

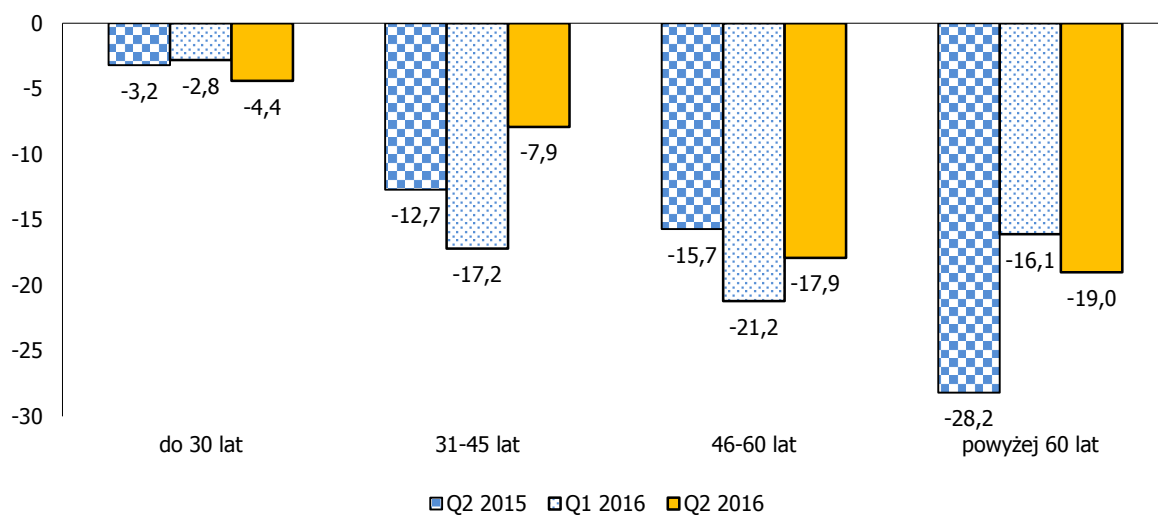
Zakupy środków ochrony roślin wg makroregionów

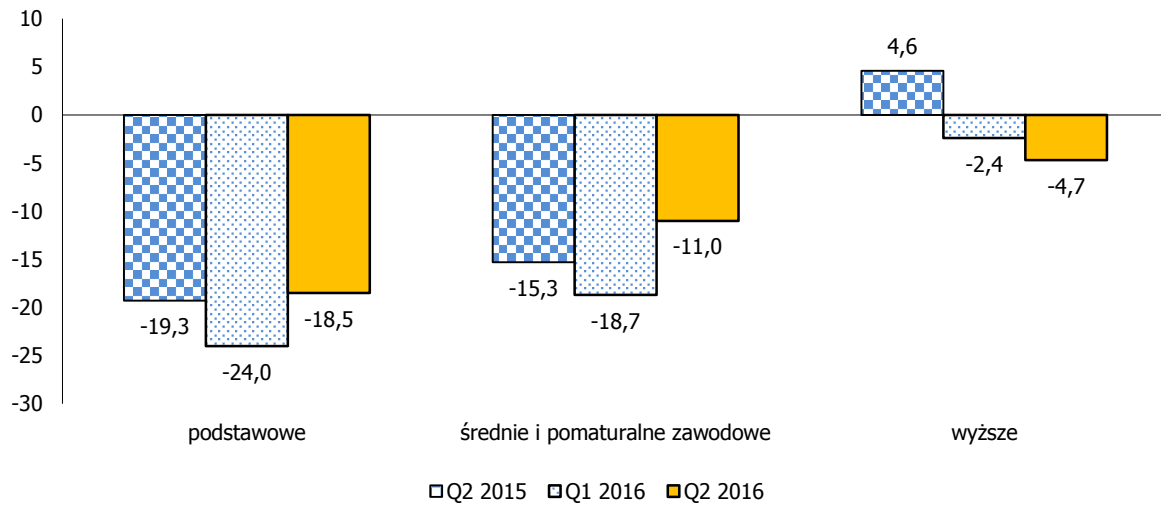
Zakupy środków ochrony roślin wg powierzchni gospodarstw rolnych

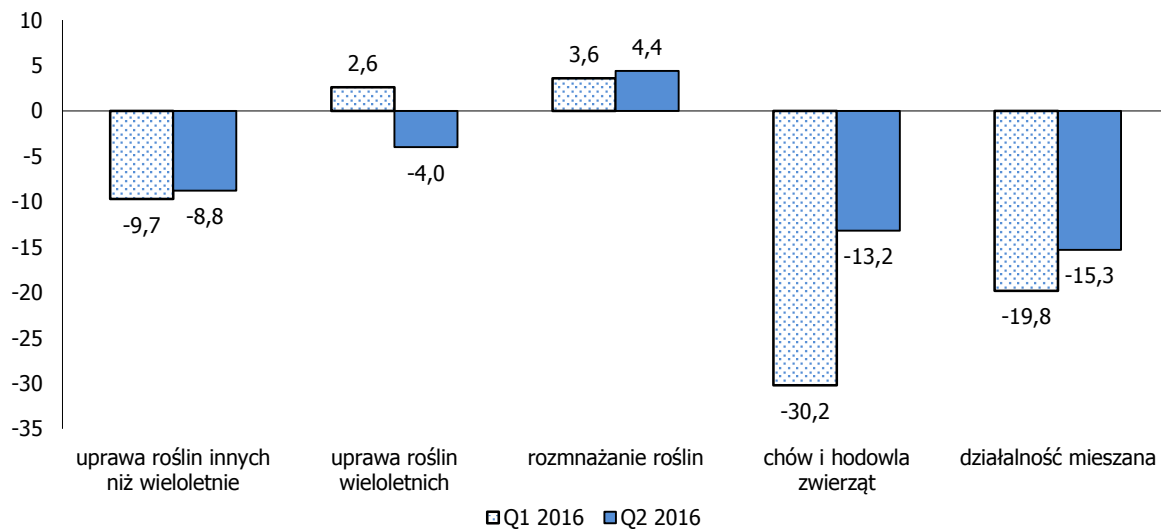
Zakupy środków ochrony roślin wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

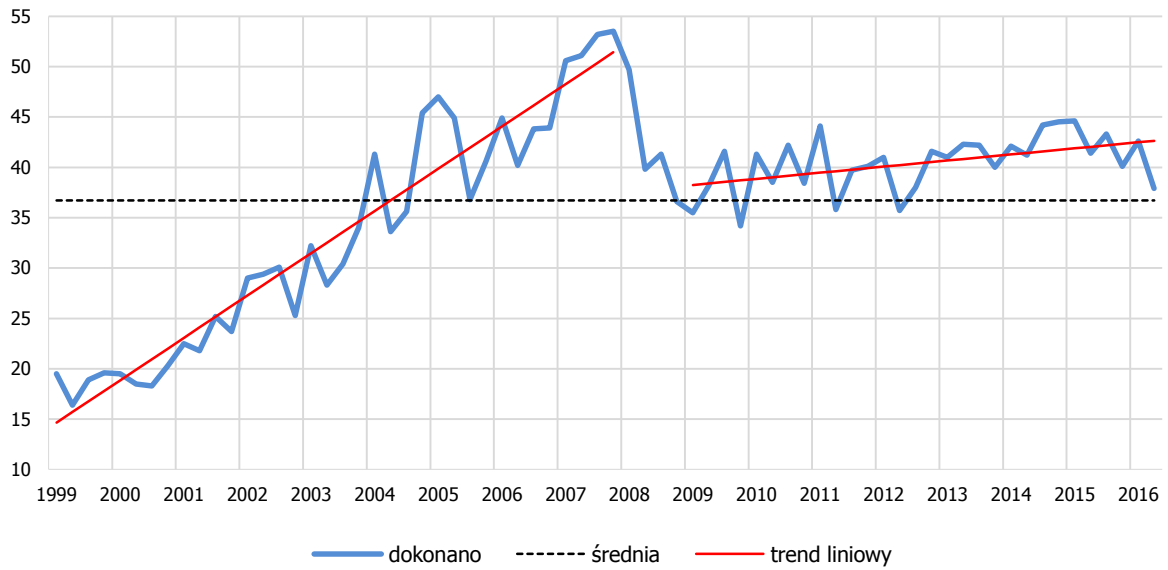
Zakupy środków ochrony roślin wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

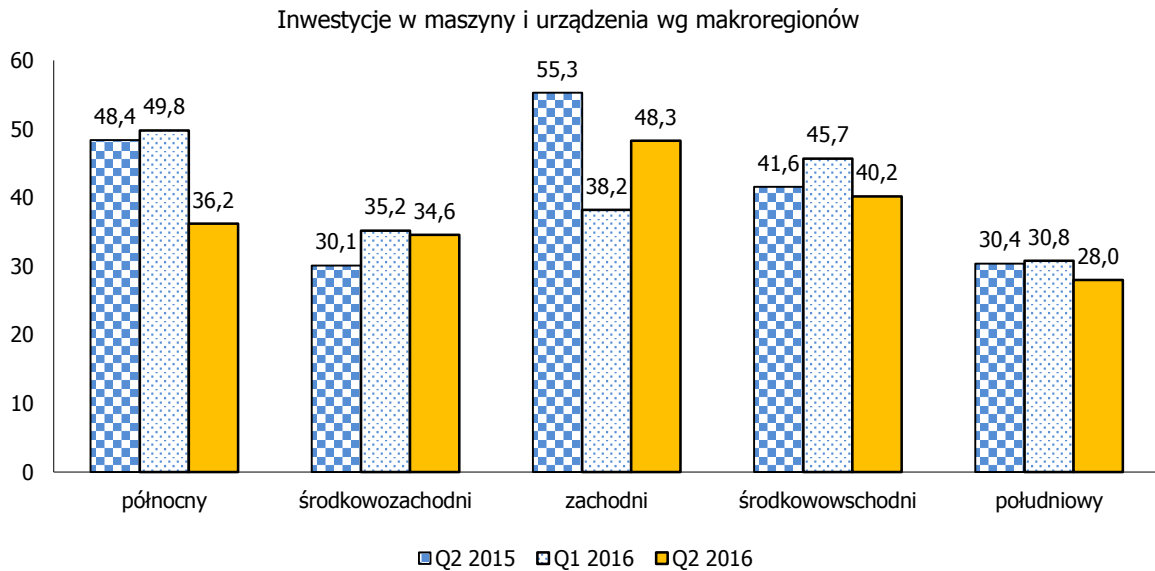
Zakupy środków ochrony roślin wg grup PKD 2007

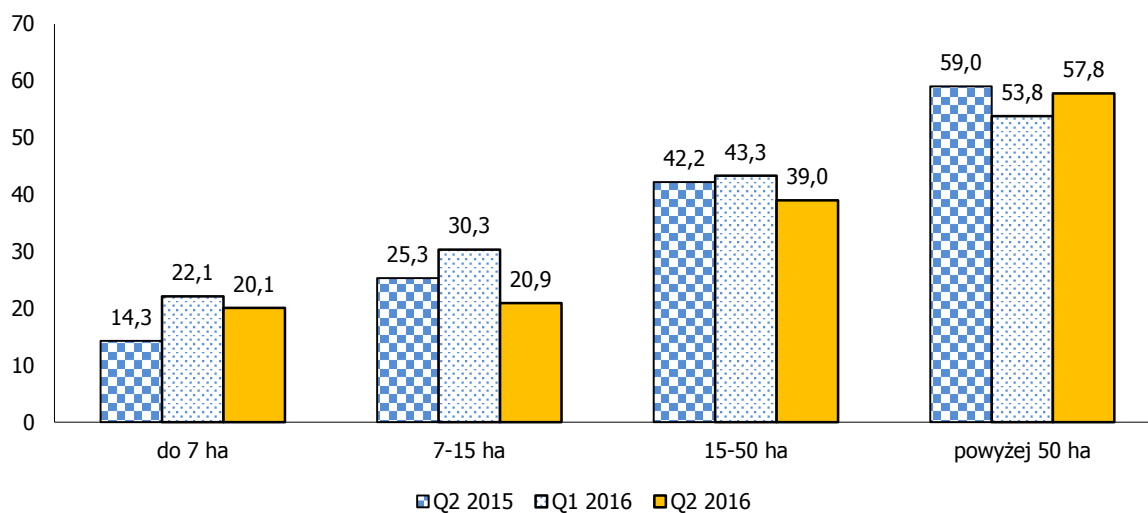
INWESTYCJE W MASZYNY I URZĄDZENIA

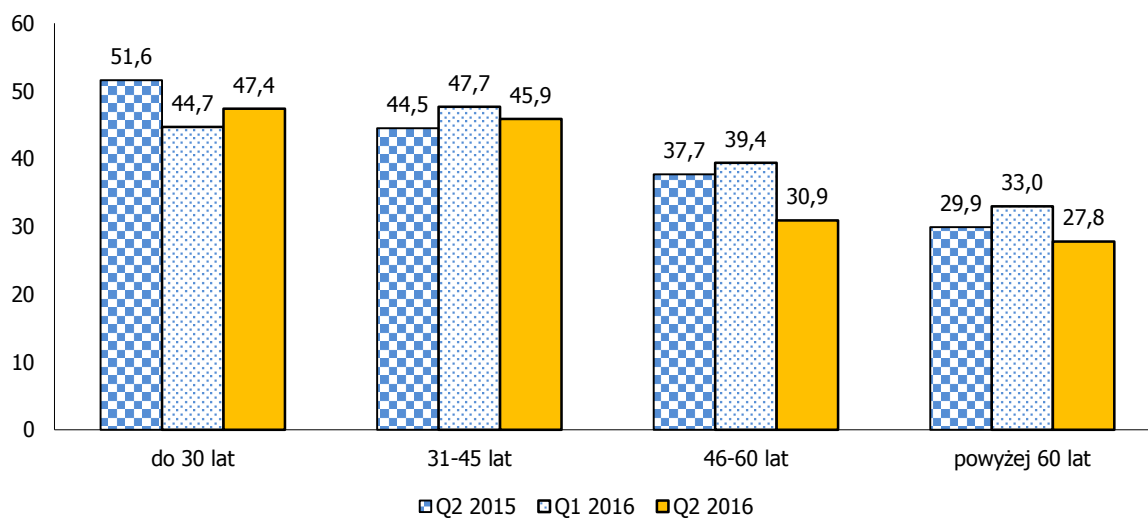
	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015	Q4 2015	Q1 2016	Q2 2016
dokonano	44,6	41,4	43,3	40,1	42,6	37,9
nie dokonano	55,4	58,6	56,7	59,9	57,4	62,1

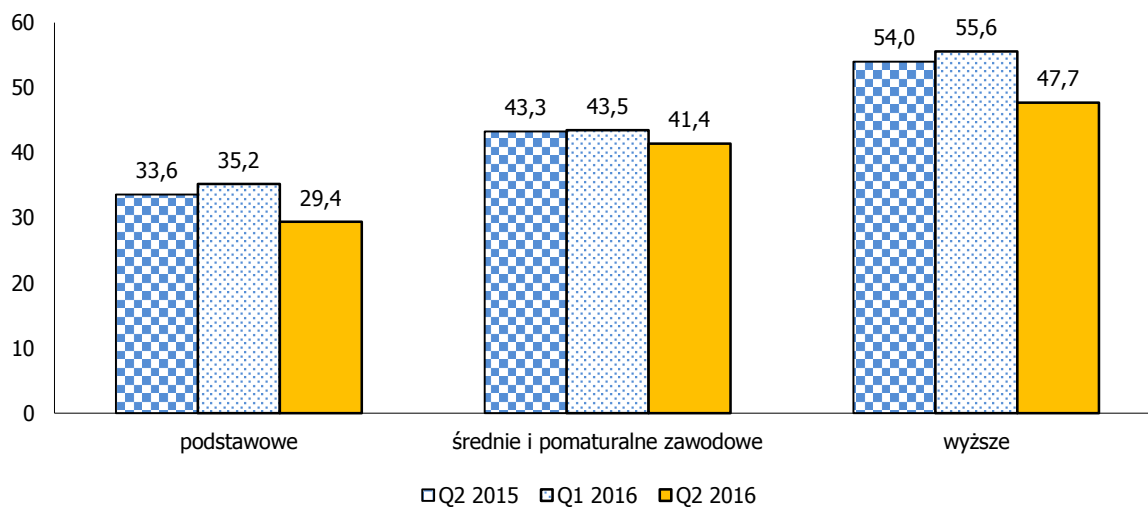
Inwestycje w maszyny i urządzenia wg powierzchni gospodarstw rolnych

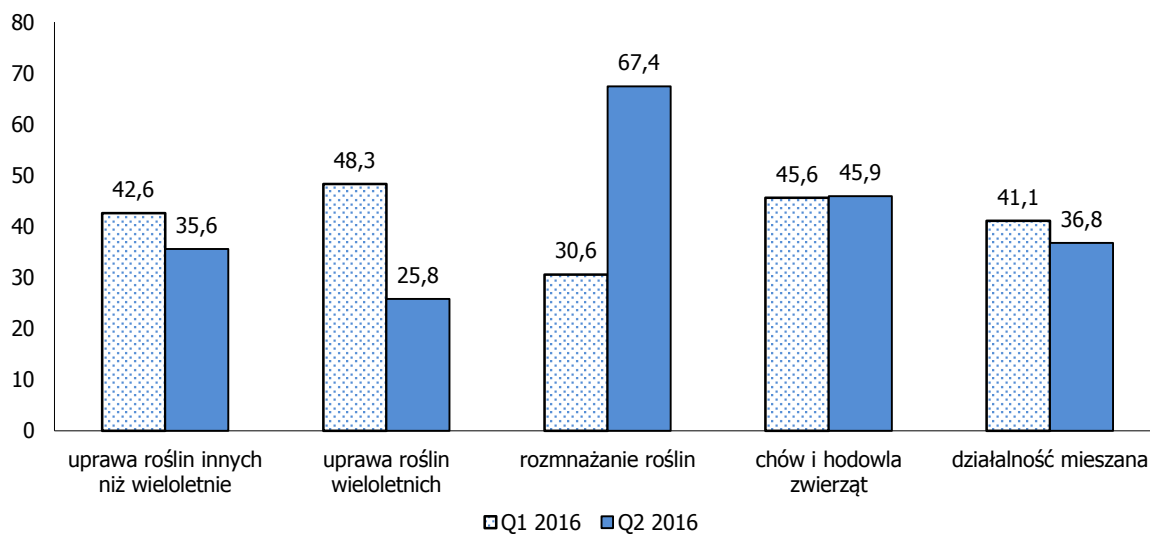
Inwestycje w maszyny i urządzenia wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

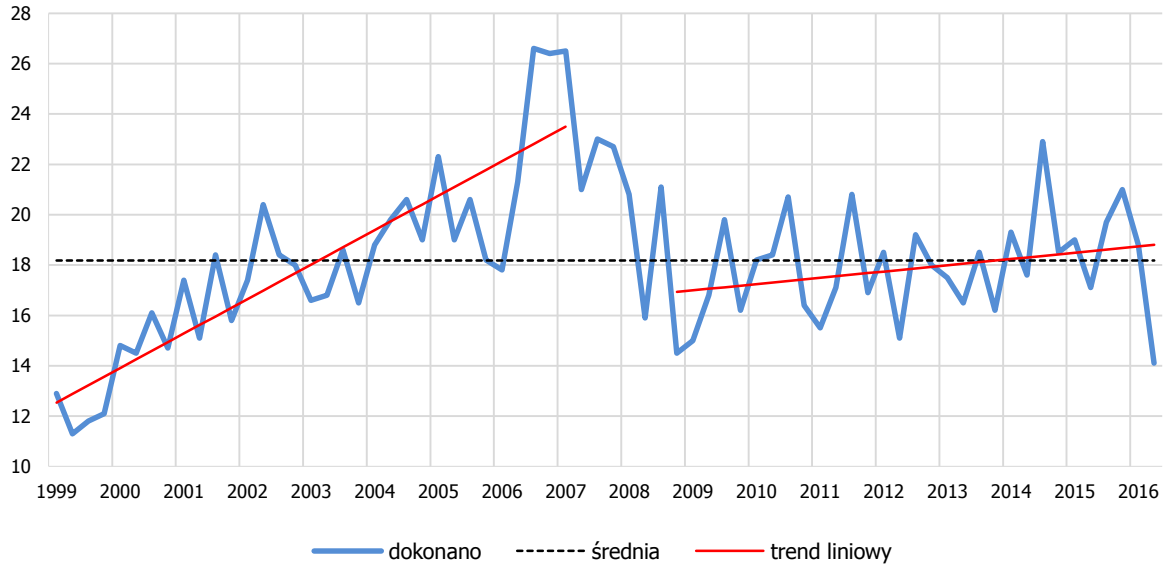
Inwestycje w maszyny i urządzenia wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Inwestycje w maszyny i urządzenia wg grup PKD 2007

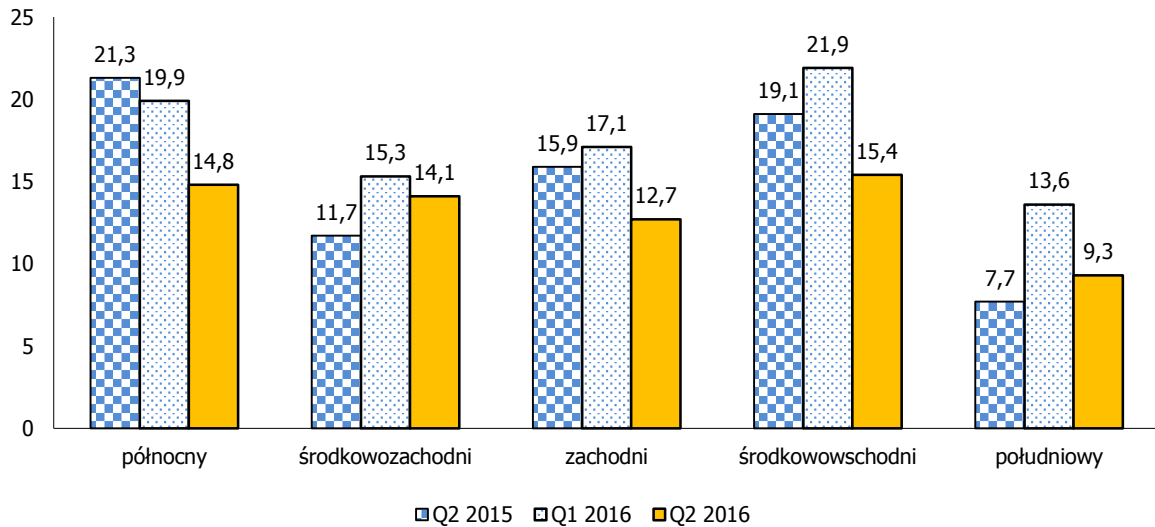

INWESTYCJE W BUDYNKI I BUDOWLE

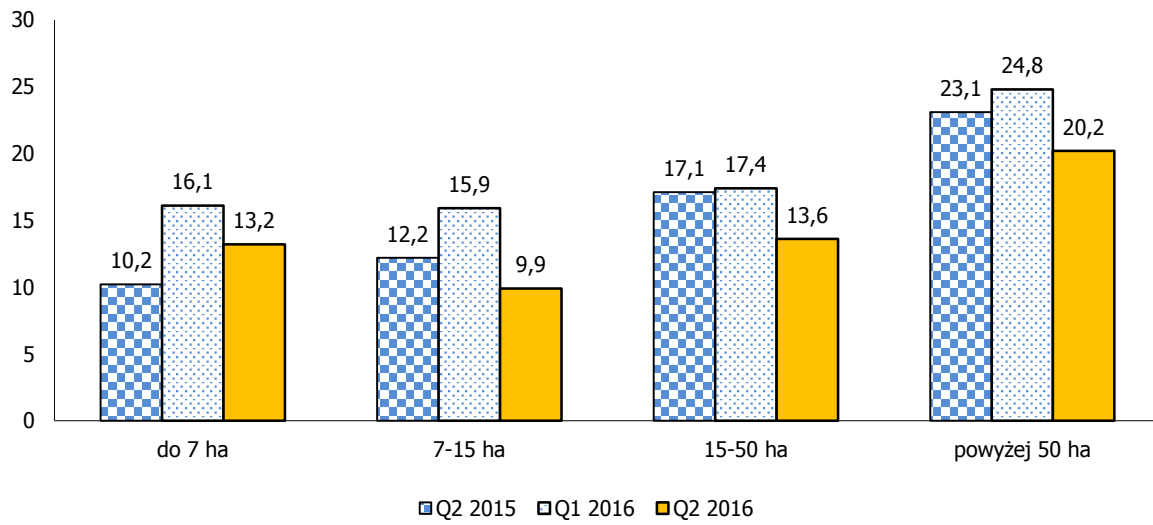

	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015	Q4 2015	Q1 2016	Q2 2016
dokonano	19,0	17,1	19,7	21,0	18,8	14,1
nie dokonano	81,0	82,9	80,3	79,0	81,2	85,9

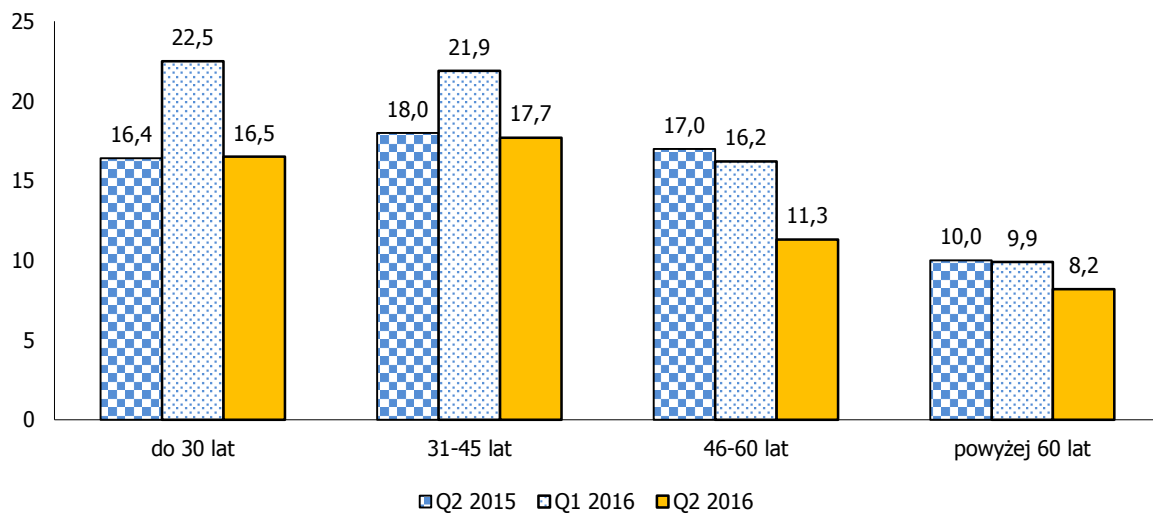
Inwestycje w budynki i budowlę wg makroregionów

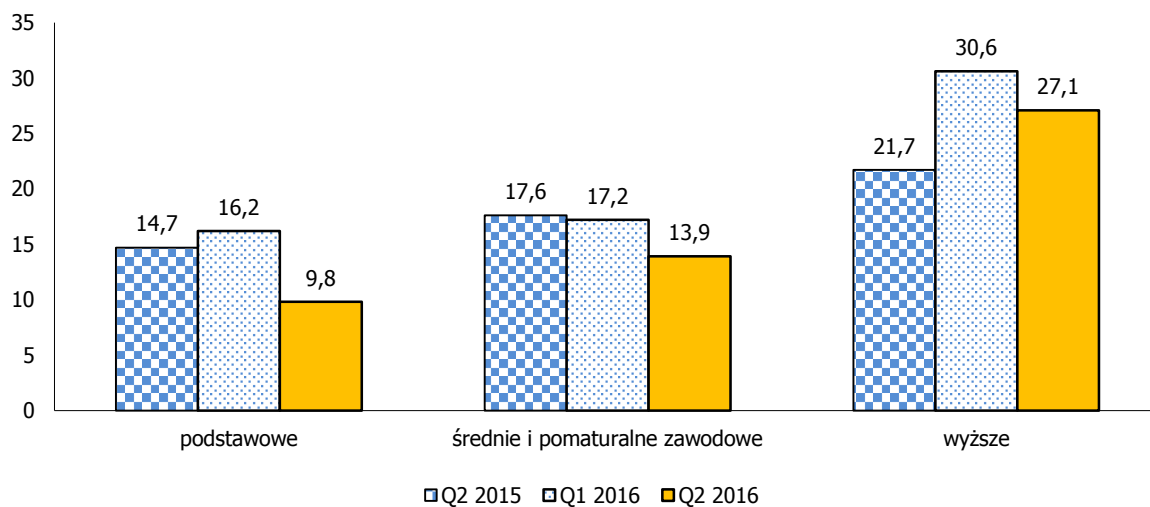
Inwestycje w budynki i budowle wg powierzchni gospodarstw rolnych

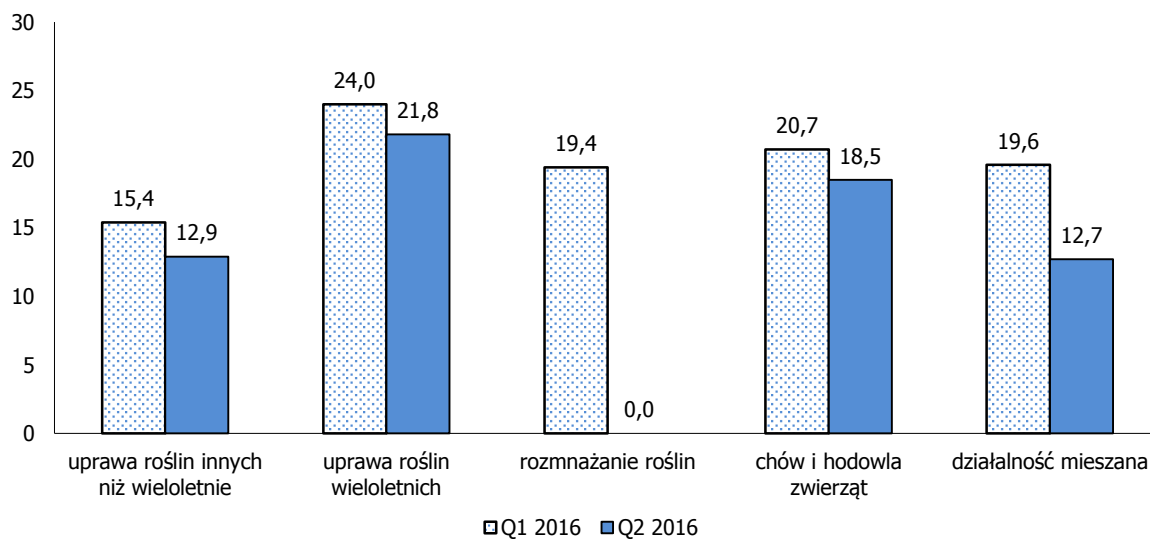
Inwestycje w budynki i budowle wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

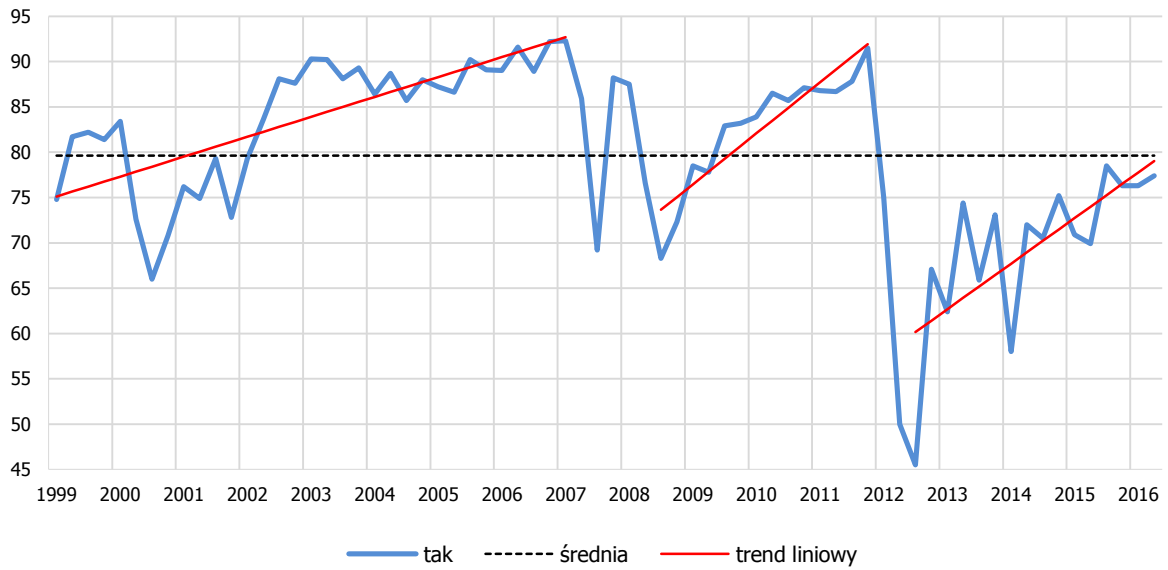
Inwestycje w budynki i budowle wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

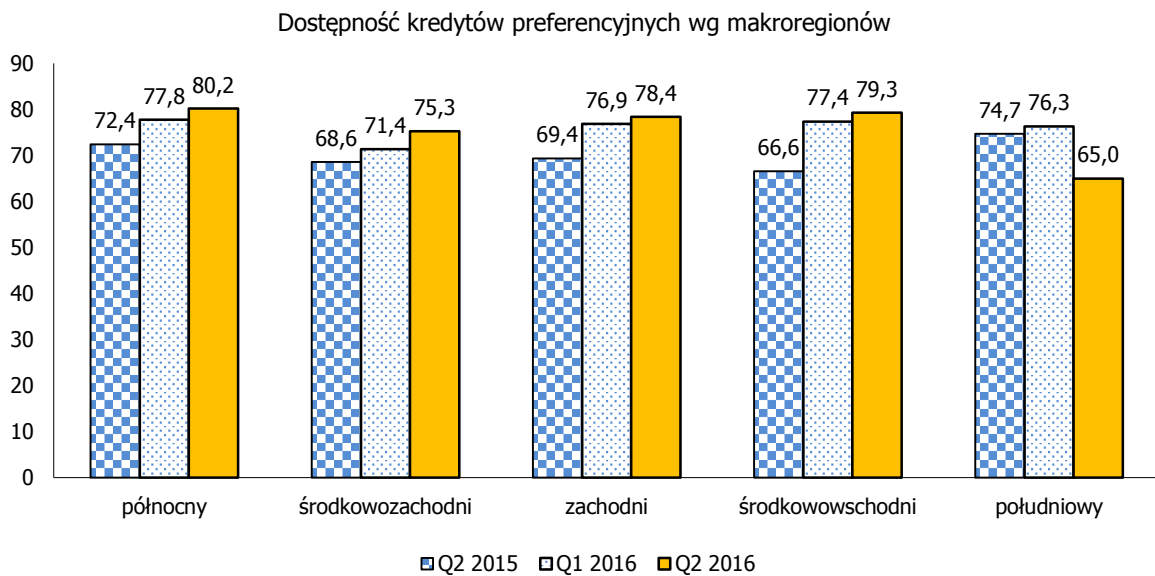
Inwestycje w budynki i budowle wg grup PKD 2007

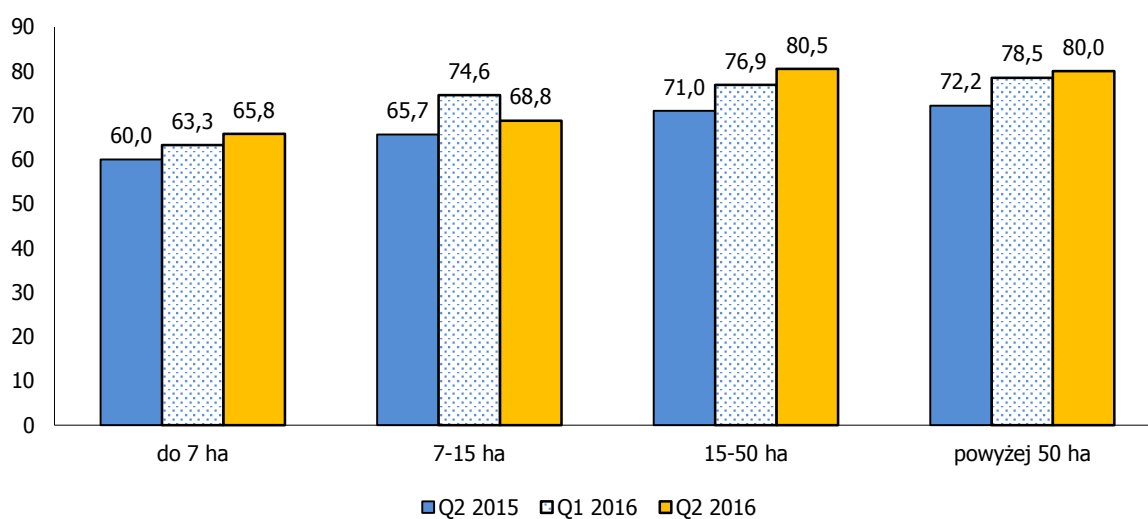
DOSTĘPNOŚĆ KREDYTÓW PREFERENCYJNYCH

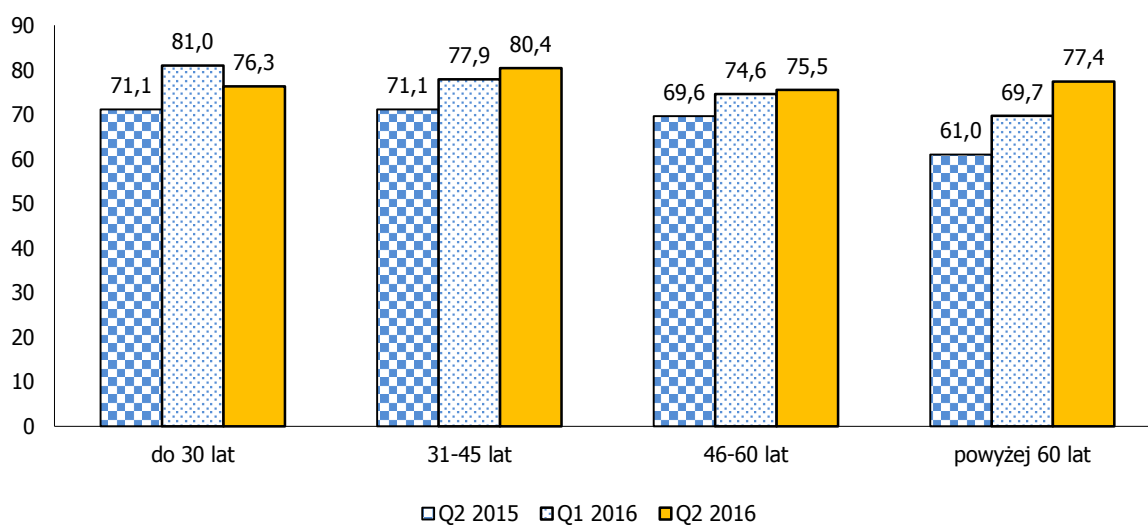
	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015	Q4 2015	Q1 2016	Q2 2016
tak	70,9	69,9	78,5	76,3	76,3	77,4
nie	29,1	30,1	21,5	23,7	23,7	22,6

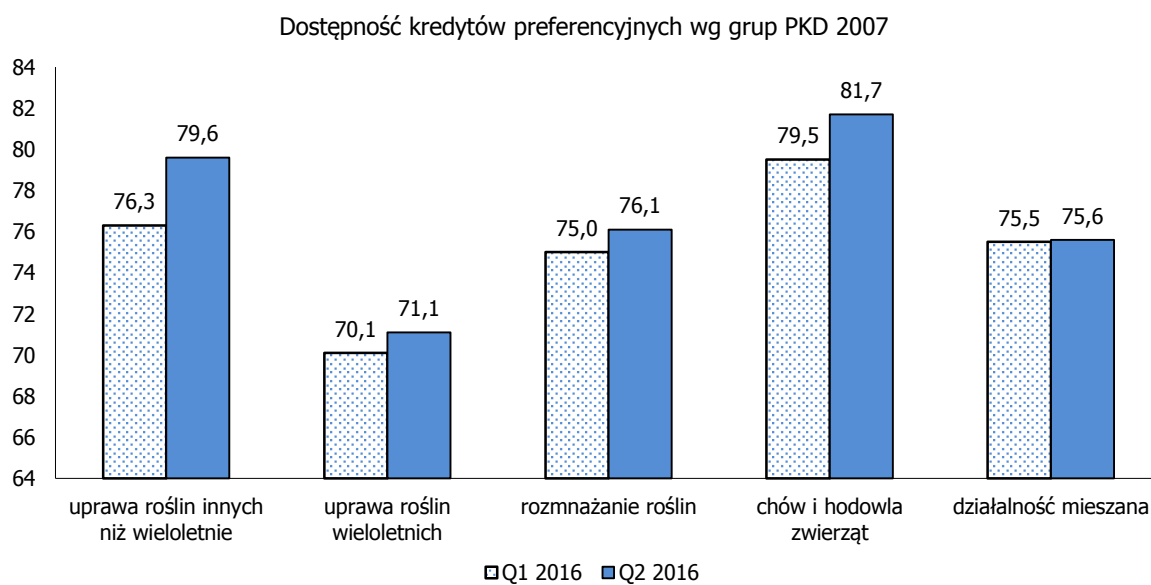
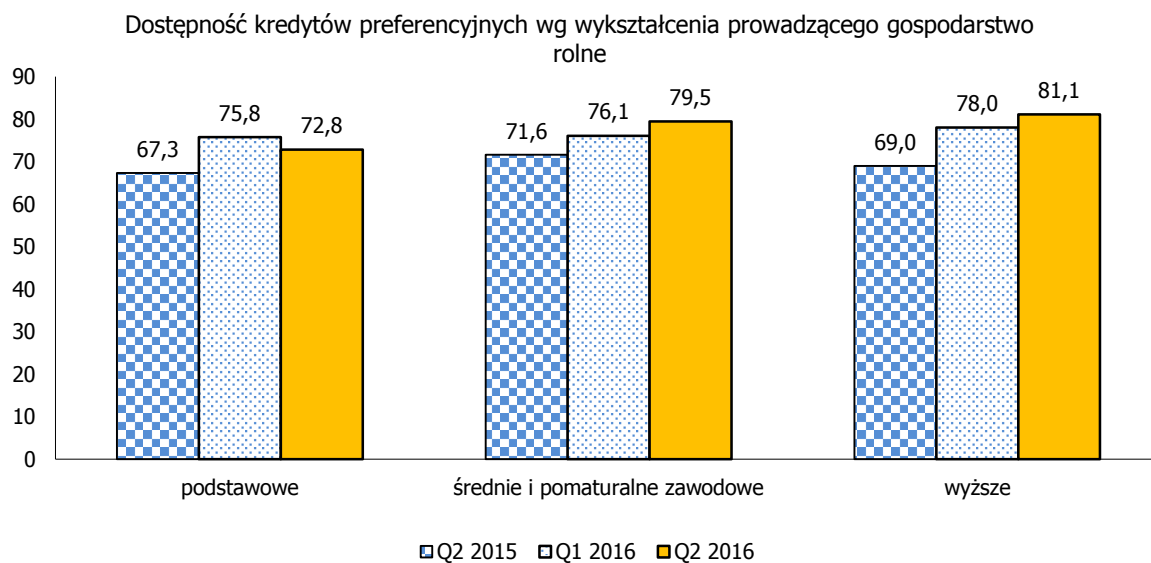

Dostępność kredytów preferencyjnych wg powierzchni gospodarstw rolnych

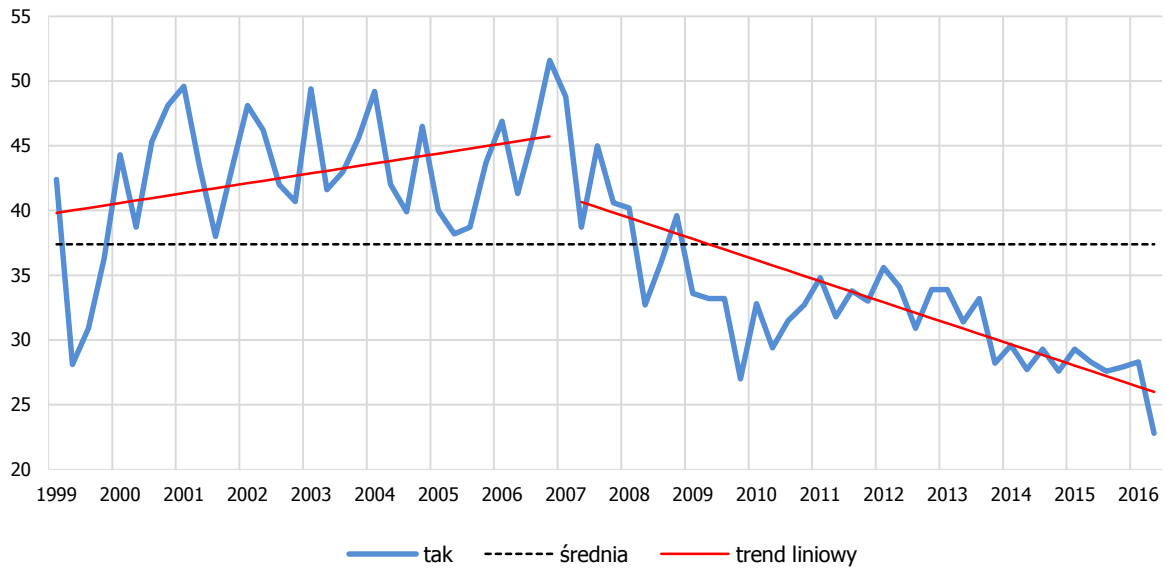

Dostępność kredytów preferencyjnych wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

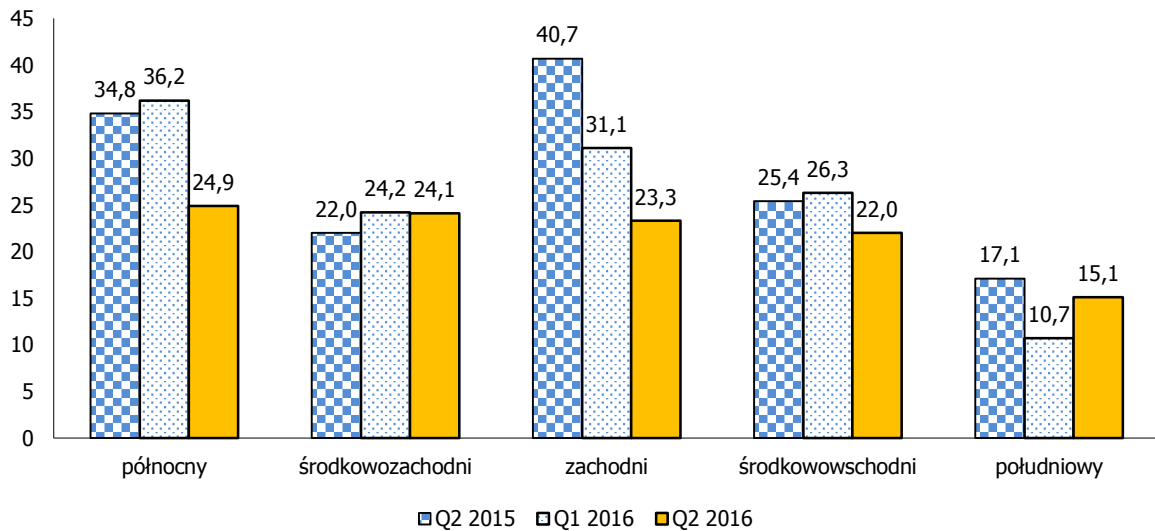

ZAMIAR WZIĘCIA KREDYTU

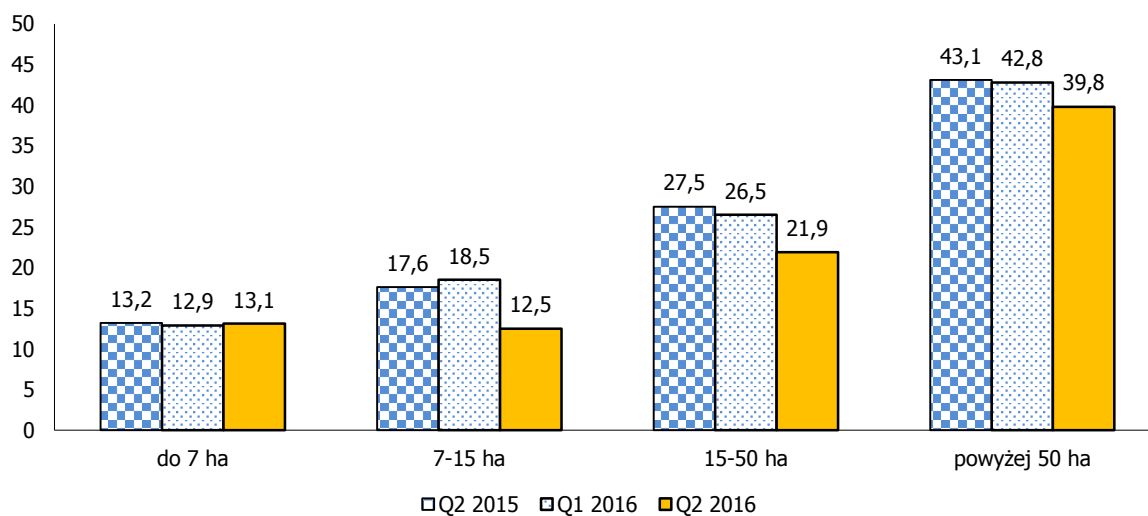

	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015	Q4 2015	Q1 2016	Q2 2016
tak	29,3	28,3	27,6	27,9	28,3	22,8
nie	70,7	71,7	72,4	72,1	71,7	77,2

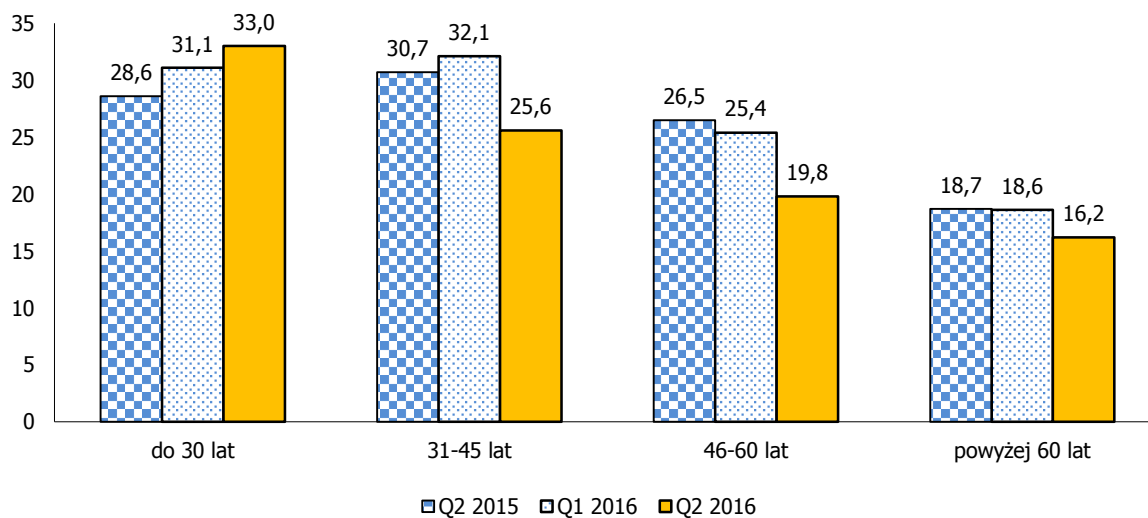
Zamiar wzięcia kredytu wg makroregionów

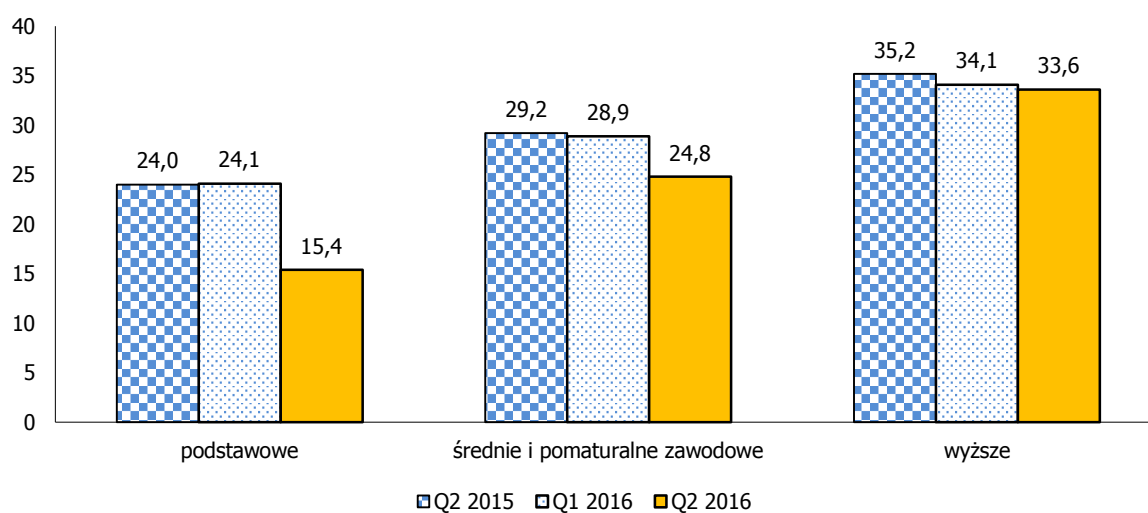
Zamiar wzięcia kredytu wg powierzchni gospodarstw rolnych

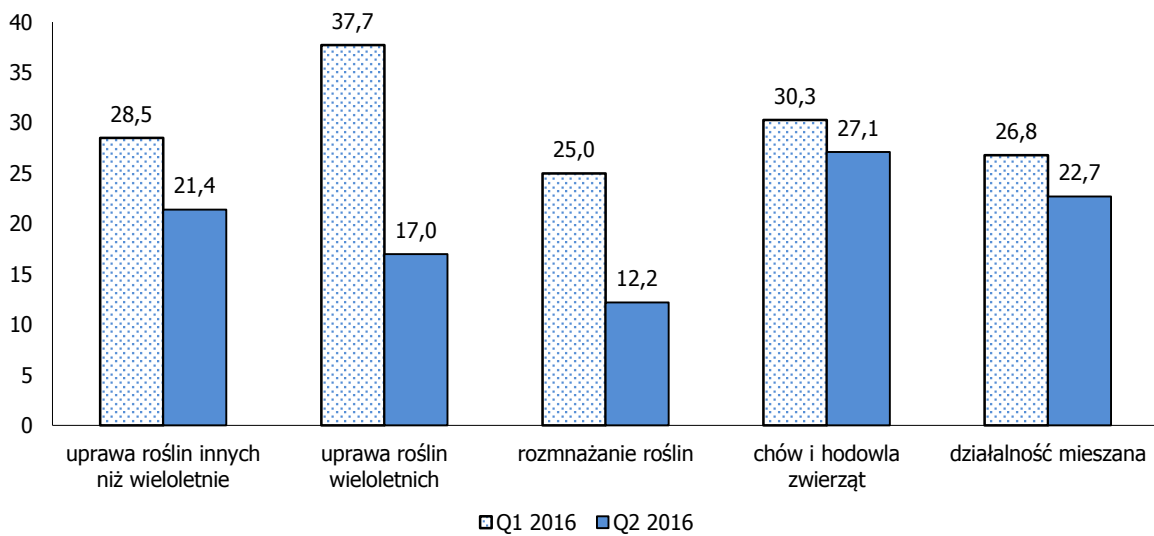
Zamiar wzięcia kredytu wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

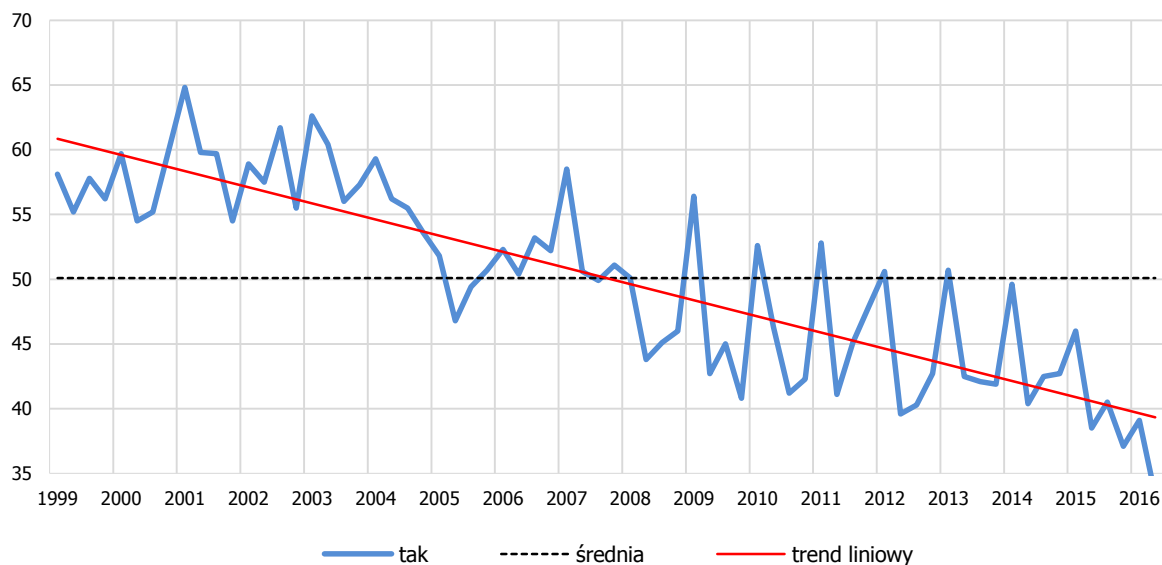
Zamiar wzięcia kredytu wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Zamiar wzięcia kredytu wg grup PKD 2007

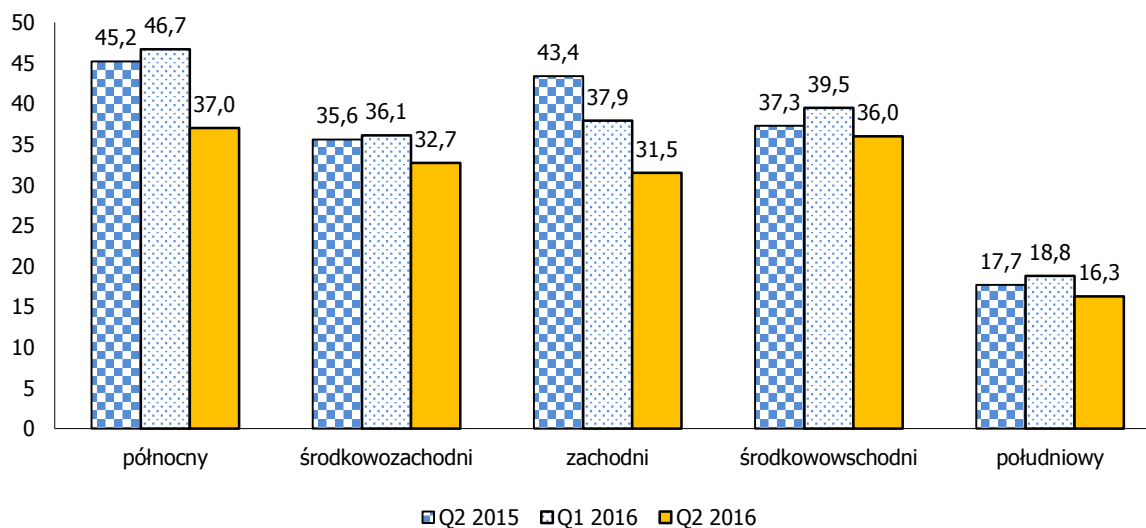

ZACIĄNIĘCIE KREDYTU PREFERENCYJNEGO

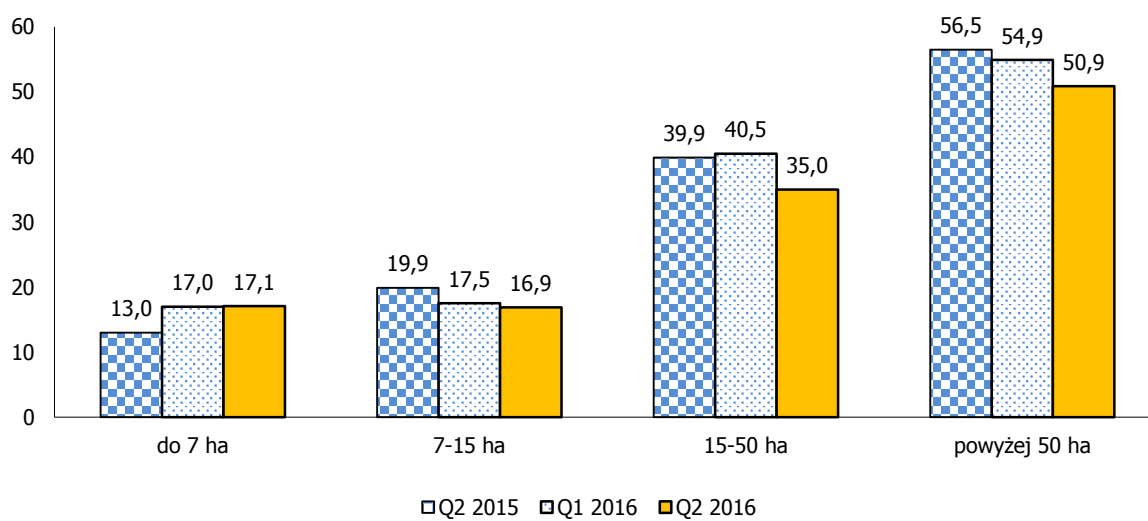

	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015	Q4 2015	Q1 2016	Q2 2016
tak	46,0	38,5	40,5	37,1	39,1	33,4
nie	54,0	61,5	59,5	62,9	60,9	66,6

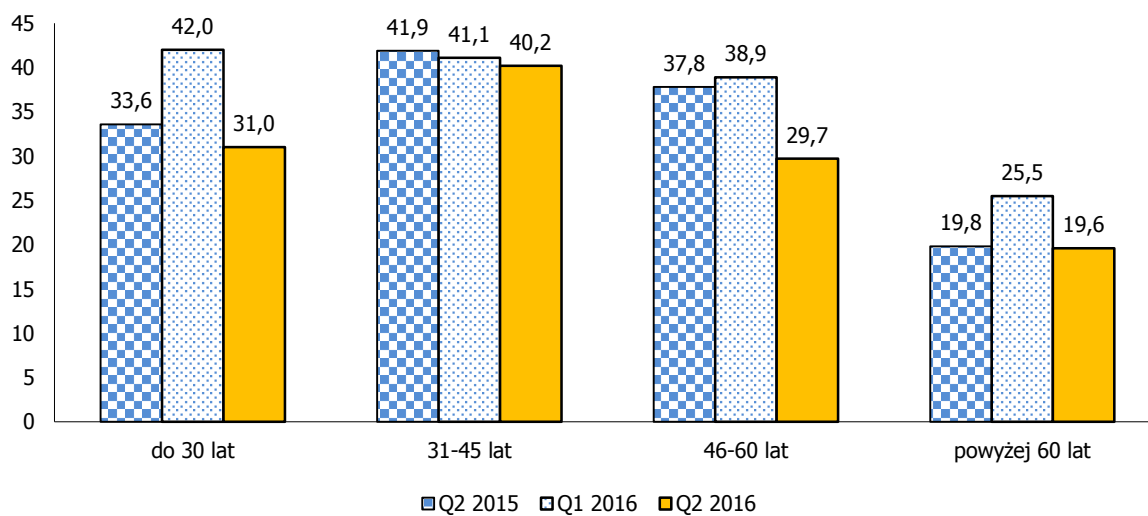
Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego wg makroregionów

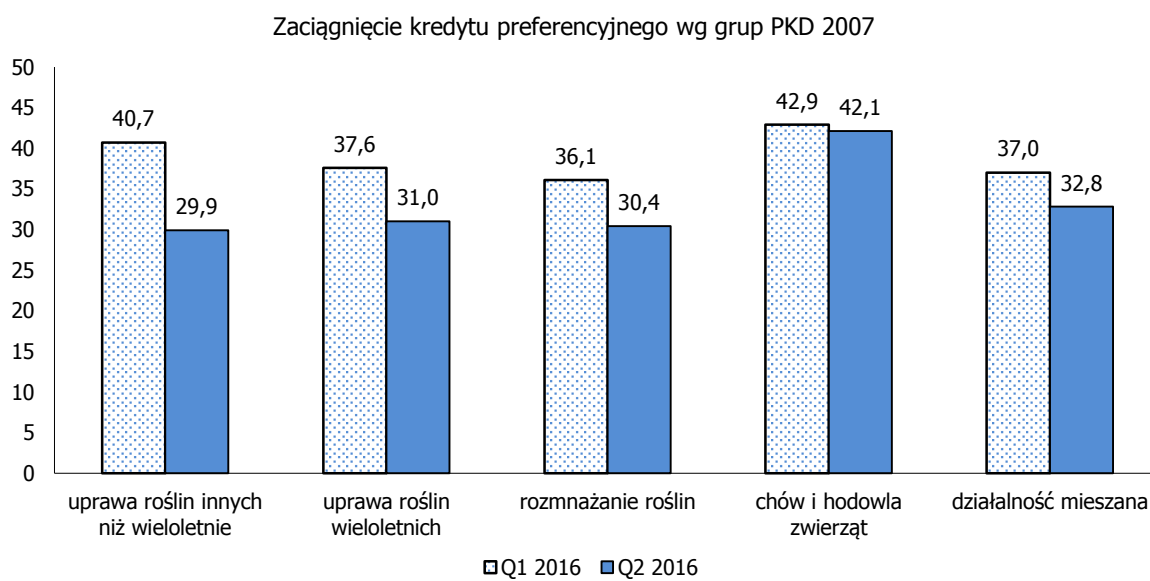
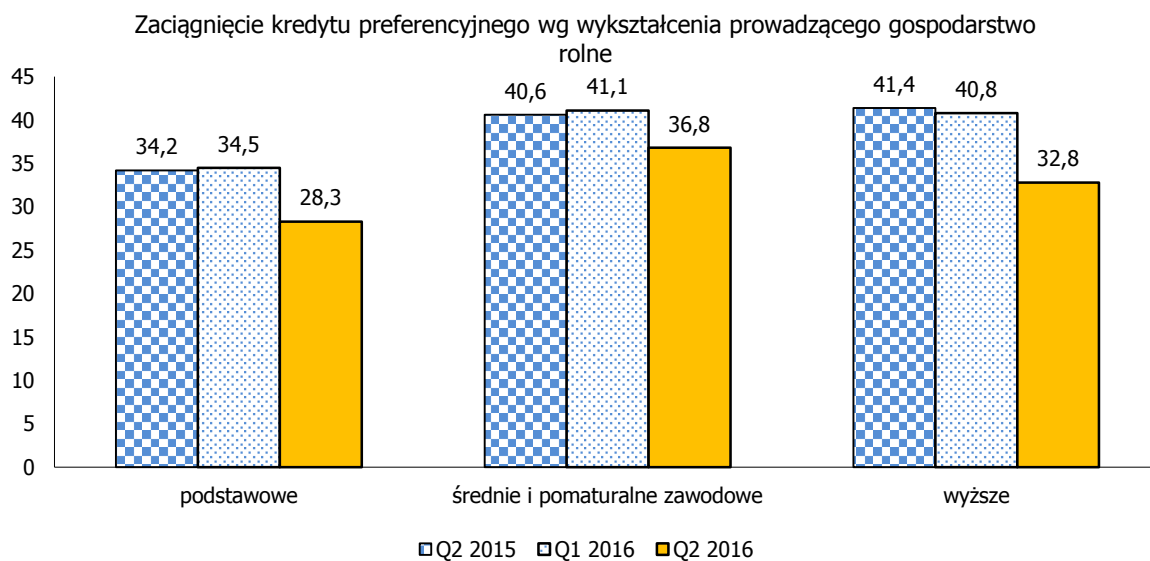

Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego wg powierzchni gospodarstw rolnych

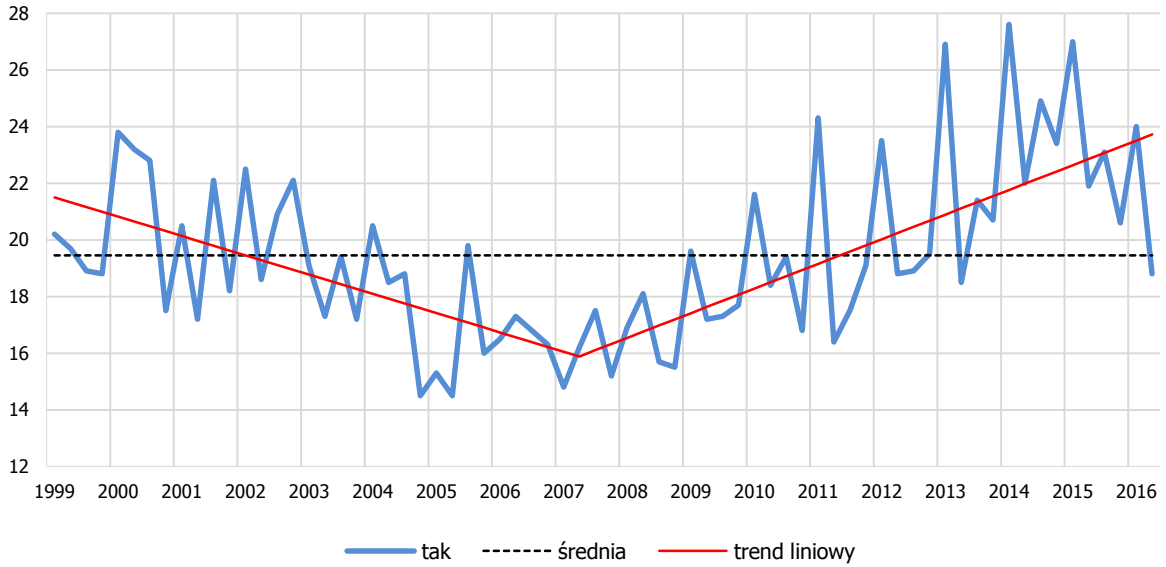

Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

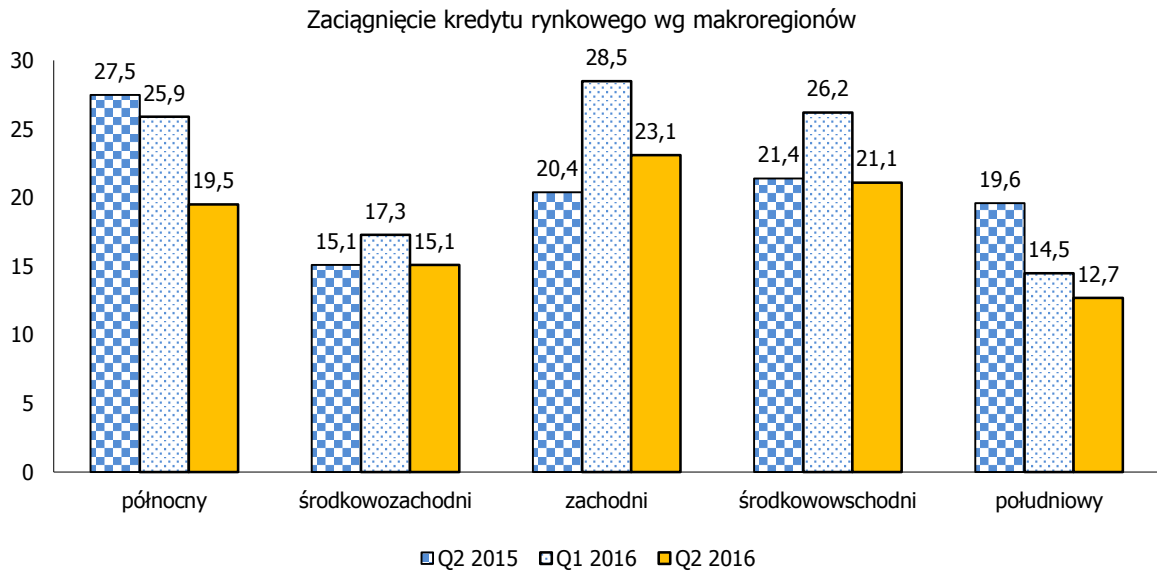

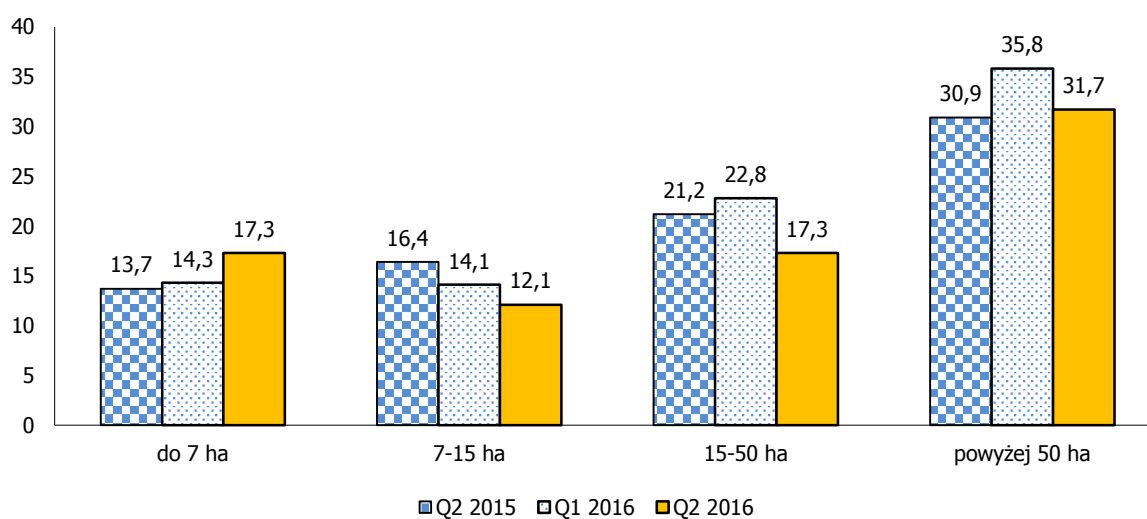
ZACIĄNIĘCIE KREDYTU RYNKOWEGO

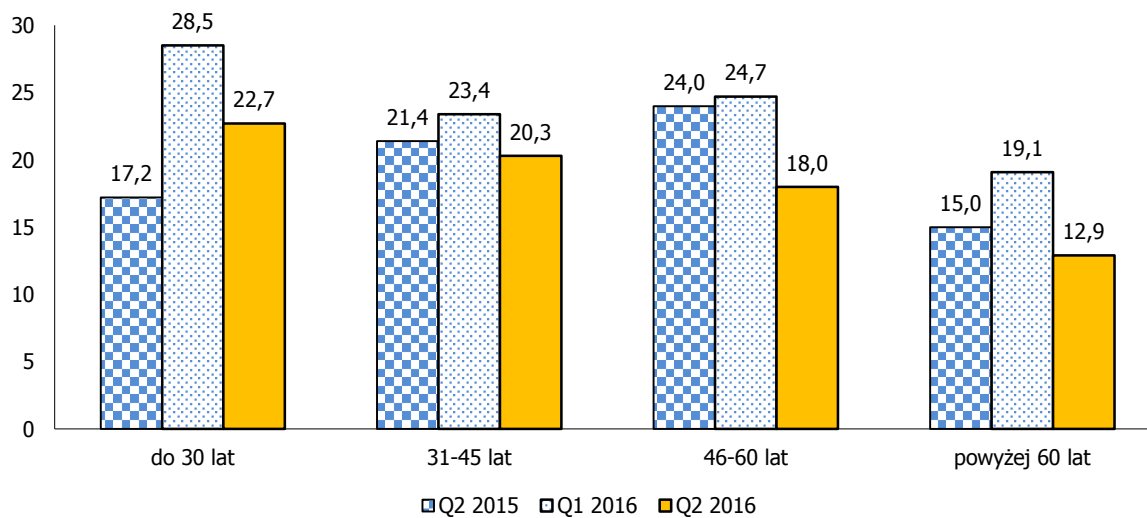
	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015	Q4 2015	Q1 2016	Q1 2016
tak	27,0	21,9	23,1	20,6	24,0	18,8
nie	73,0	78,1	76,9	79,4	76,0	81,2

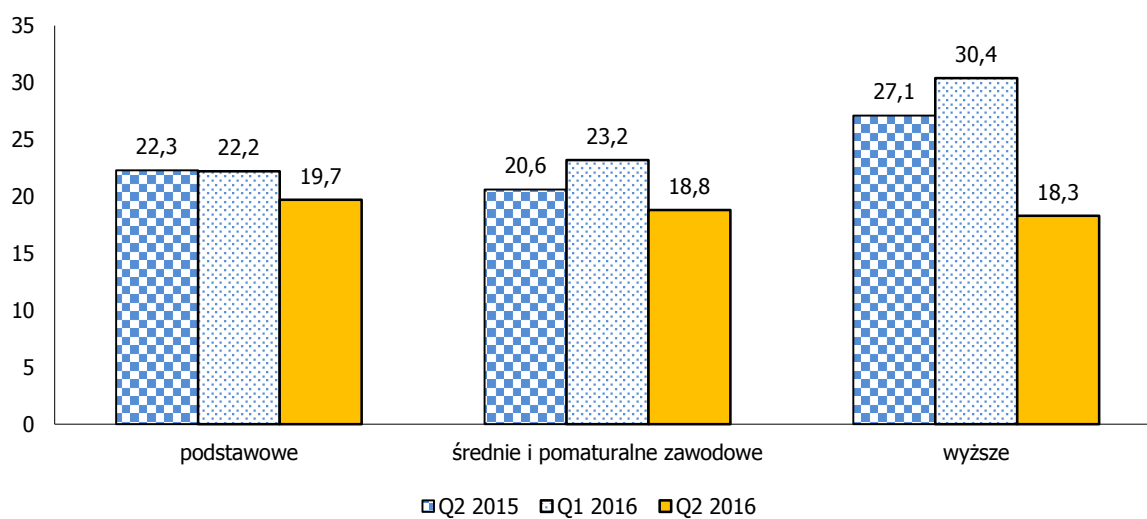
Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg powierzchni gospodarstw rolnych

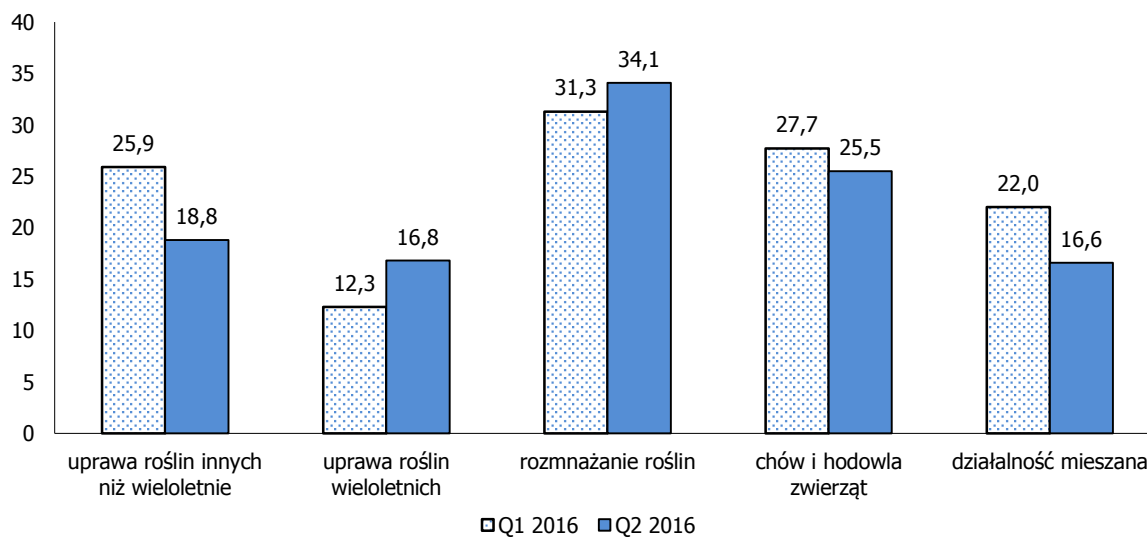
Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

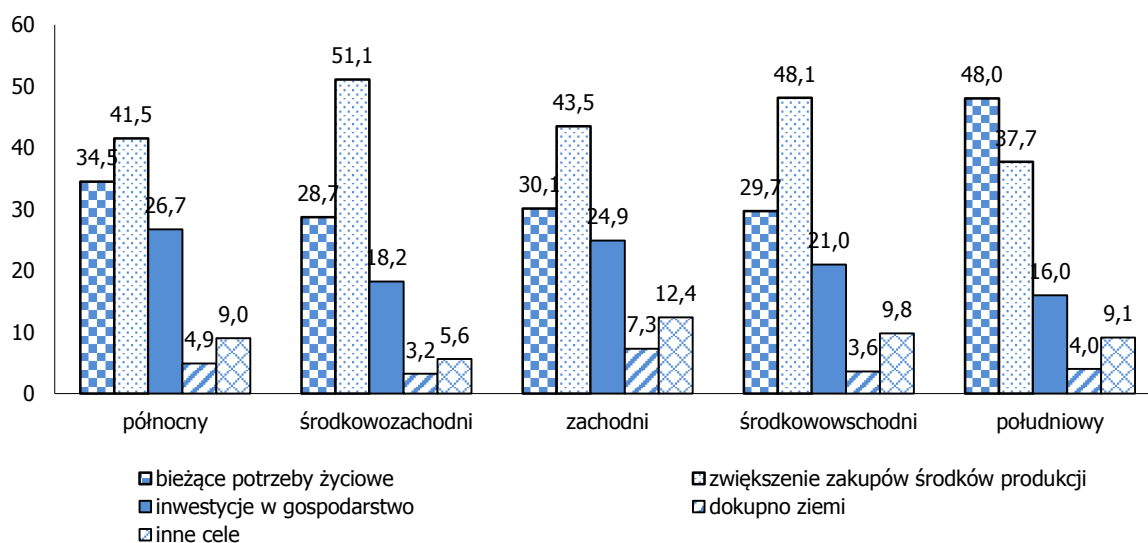
Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg grup PKD 2007

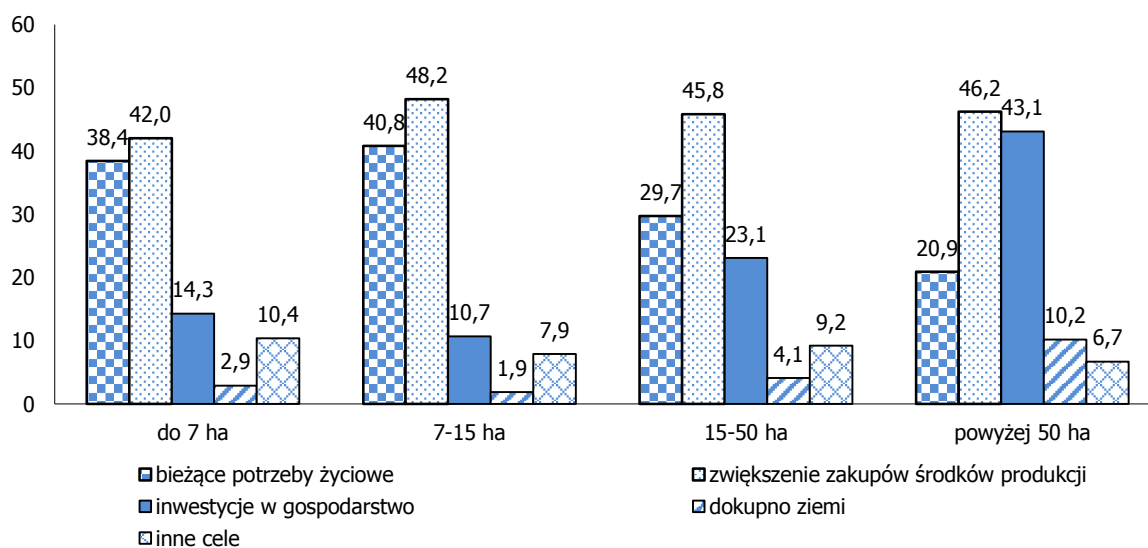
PRZEZNACZENIE DOPLAT BEZPOŚREDNICH

	Q2 2011	Q2 2012	Q2 2013	Q2 2014	Q2 2015	Q2 2016
bieżące potrzeby życiowe	34,9	35,1	26,2	26,1	27,9	32,3
zakupy środków produkcji	45,0	45,8	46,8	47,0	43,3	45,7
inwestycje w gospodarstwo	25,9	24,7	29,3	29,4	27,2	21,6
dokupno ziemi	5,6	5,4	7,6	5,4	6,1	4,2
inne cele	8,3	8,2	7,9	7,6	9,0	8,9

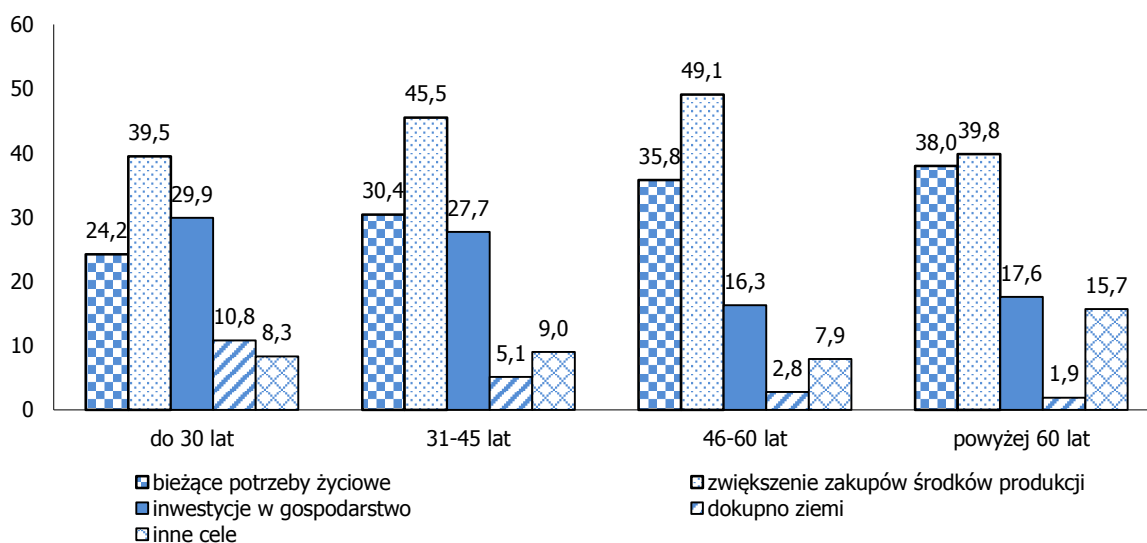
Przeznaczenie dopłat bezpośrednich wg makroregionów

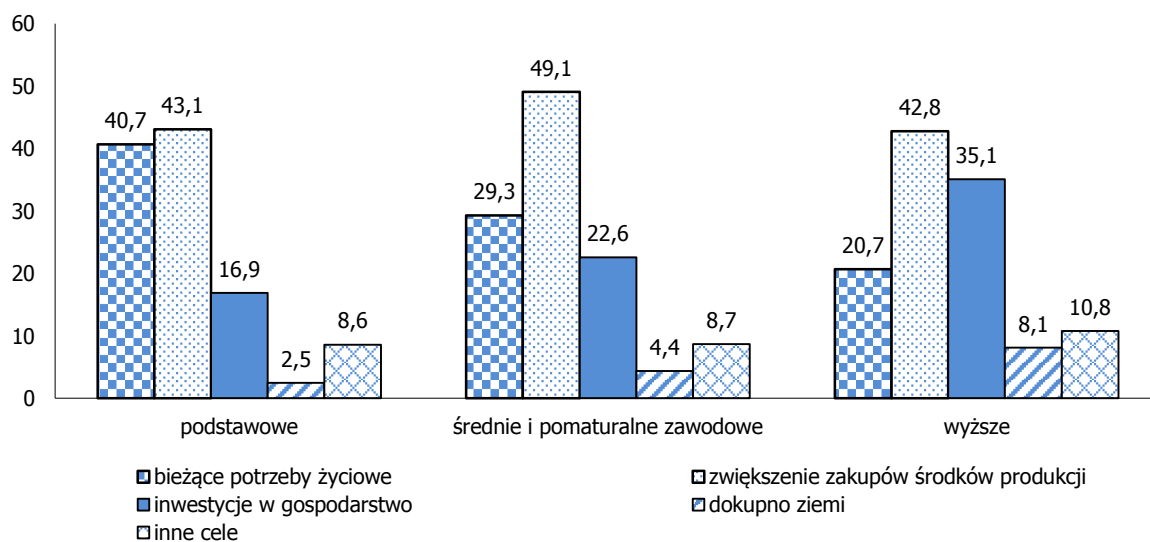
Przeznaczenie dopłat bezpośrednich wg powierzchni gospodarstw rolnych

Przeznaczenie dopłat bezpośrednich wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

Przeznaczenie dopłat bezpośrednich wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Przeznaczenie dopłat bezpośrednich wg grup PKD 2007

